

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Yhteinen tavoite vai ristiriitaiset pyrkimykset?

Viiden BRICS-valtion narratiivit koskien arktista aluetta.

Arktinen maailmanpolitiikka
Pro gradu -tutkielma

Joel Pyykkönen

Syksy 2025
Lapin yliopisto

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Yhteinen tavoite vai ristiriitaiset pyrkimykset? Viiden BRICS valtion narratiivit koskien arktista aluetta.

Tekijä: Joel Pyykkönen

Koulutusohjelma: Yhteiskuntatieteet, Arktinen maailmanpolitiikka

Ohjaaja: Professori Laura Junka-Aikio

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 67 + 1

Vuosi: 2025

Tiivistelmä:

Pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan viiden BRICS-valtion (Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina ja Etelä-Afrikka) narratiiveja ja poliittista asemointia koskien arktista aluetta. Tutkielman tavoitteena on selvittää, millaisia tavoitteita ja merkityksiä nämä valtiot liittävät arktiseen alueeseen, sekä missä määrin BRICS-ryhmän yhteinen toiminta muodostaa johdonmukaisen arktisen politiikan tai jää jäsenvaltioiden erillisten kansallisten tavoitteiden tasolle. Tutkielman teoreettisena viitekehyksenä hyödynnetään kansainvälisten suhteiden realismin teoriaa, joka korostaa valtioita rationaalisina toimijoina, joiden keskeisenä pyrkimyksenä on oman turvallisuuden, vallan ja toimintavapauden maksimointi.

Aineistona käytettiin (30 kpl) tutkittujen viiden BRICS-valtion ja BRICS ryhmän virallisia dokumentteja, kuten strategioita, poliittisia linjauksia ja ulkopoliittisia puheita. Näiden perusteella analyysi osoittaa, että BRICS-valtioiden narratiivi arktisesta rakentuu ennen kaikkea moninapaisen ja vaihtoehtoisen maailmanjärjestyksen tukemiselle, joka on myös koko BRICS:n kantava teema. Vaikka realistisen teorian mukaisia voimapolitiittisia tulkintoja on mahdollista tunnistaa erityisesti Venäjän ja Kiinan kohdalla, dokumenteissa korostetaan julkisesti yhteistyötä, kestävää kehitystä, tiedettä ja taloudellisia mahdollisuuksia. Narratiivi ei siis esiinny yksiselitteisesti konfliktin tai valtiollisen kilpailun kehityksessä.

Tutkielman analyysi osoittaa, että tarkastelluilla BRICS-valtioilla on yhteisiä tavoitteita erityisesti länsivetoisen institutionaalisen järjestyksen muuttamisessa sekä valtioiden itsemääräämisoikeuden ja taloudellisen autonomian vahvistamisessa. Samalla valtioiden välillä ilmenee selkeitä eroja arktisen alueen konkreettisessa merkityksessä, josta esimerkkinä Venäjä ja Kiina, jotka ovat aktiivisia ja operatiivisesti läsnä arktisella alueella, kun taas Intia painottaa tieteellistä diplomatiikkaa ja Etelä-Afrikka sekä Brasilia lähestyvät arktista lähinnä etäisen osallistumisen ja globaalien kehityskysymysten kautta. Tutkittujen valtioiden kehityksessä BRICS näyttäytyy siten arktisella alueella ennen kaikkea symbolisena ja poliittisena viitekehyksenä, ei yhtenäisenä toimijana, mikä korostaa kansallisten intressien ensisijaisuutta.

Avainsanat: BRICS, arktinen alue, narratiivi, moninapaisuus, suvereniteetti, geopolitiikka

x Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän/tekijöiden omia henkilötietoja

Sisällys

1 Johdanto	5
1.1 Tutkimusasetelma, tavoite ja tutkimuskysymykset	9
1.2 Tutkielman rakenne ja rajaus	10
2 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	12
2.1 Kansainvälisten suhteiden lähestyminen arktiseen alueeseen	14
2.2 Moninapaisuus ja suurvaltojen realismi	16
2.3 Realistinen teoria tulokulmana suurvaltapolitiikkaan	19
3 BRICS ja arktinen alue vuodesta 2009 alkaen	23
3.1 Myytti neutraalista ja ystävällismielisestä arktisesta alueesta	25
3.2 BRICS:n alkuperäinen viisikko	26
4 Tutkimusmenetelmät ja aineisto	29
4.1 Tutkimusote, etiikka ja käytetyt menetelmät	34
5 Aineiston analyysi	37
5.1 Venäjä: arktinen suurvalta	37
5.2 Kiina: lähes arktinen valtio	40
5.3 Intia: kasvava kiinnostus ja tieteellinen diplomatia	42
5.4 Brasilia ja Etelä-Afrikka: etätoimijoita arktisen kehikossa	44
6 Johtopäätökset	47
6.1 Tutkimuksen luotettavuus	56
6.2 Jatkotutkimusaiheet	57
LÄHTEET	58
Liitteet	65

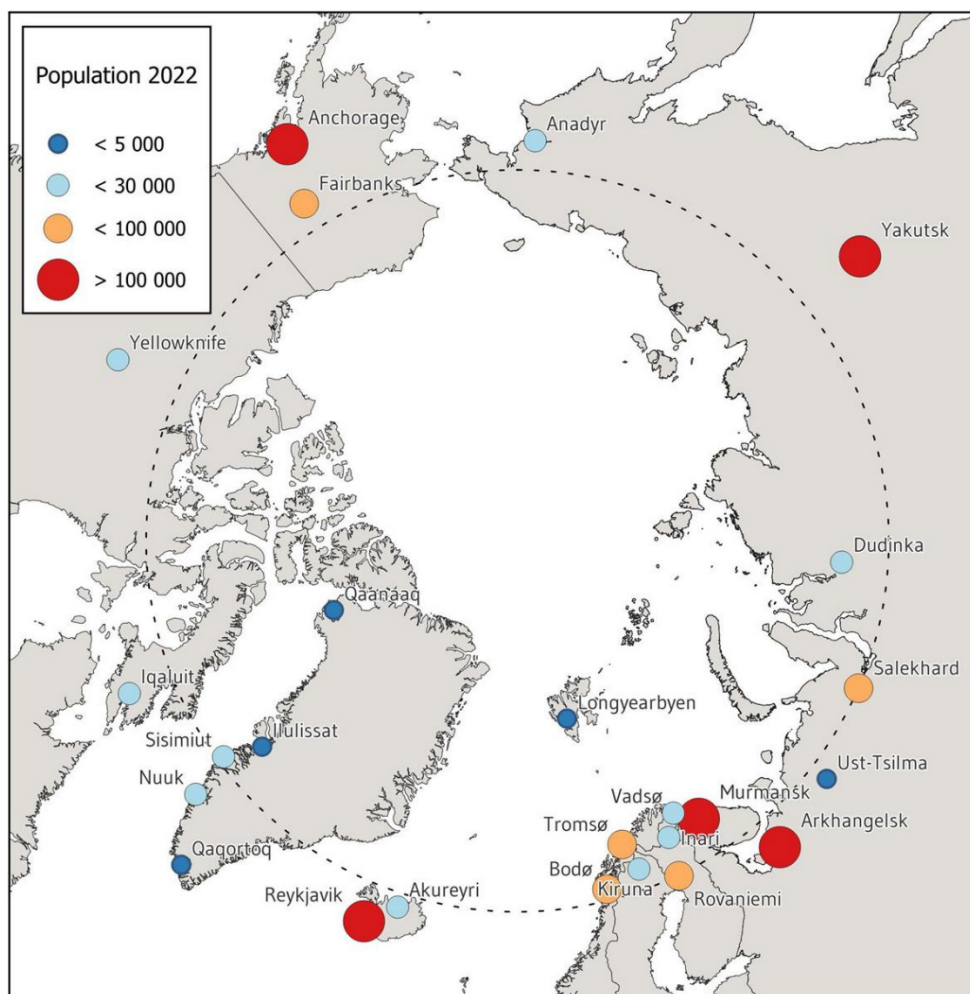
Lyhenteet

BRICS	Tutkittavat viisi valtiota (Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina ja Etelä-Afrikka) osana yhteistyöryhmää
BRICS+	Laajentunut yhteistyöryhmä
UNCLOS	Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimus
UNFCCC	YK:n ilmastopöytäkirja
NDRC	Kiinan kansallinen kehitys- ja uudistuskomissio
YK	Yhdistyneet kansakunnat
EU	Euroopan unioni
NATO	Pohjois-Atlantin liitto
BKT	Bruttokansantuote
SDG	Kestävän kehityksen tavoitteet
AIIB	Aasian infrastruktuuri-investointipankki
IMF	Kansainvälinen valuuttarahasto
WTO	Maailman kauppajärjestö
COP	YK:n ilmastokokous
G7	Seitsemän teollisuusmaan ryhmä
G20	Kahdenkymmenen suurimman talouden ryhmä
ASEAN	Kaakkois-Aasian maiden liitto
Arctic Council (AC)	Arktinen neuvosto

1 Johdanto

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan, miten BRICS:n viiden ensimmäisen valtion (Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina ja Etelä-Afrikka), intressit, politiikkalinjaukset ja tavoitteet näkyvät niiden valtiollisessa narratiivissa (van Noort, 2017; Lagutina, 2019). Tutkielmassa puhuttaessa tarkasteltavista viidestä valtiosta käytetään käsitettä BRICS. Erikseen muutamissa kohdissa puhuttaessa laajentuneesta BRICS ryhmästä käytetään käsitettä BRICS+ (BRICS, 2025). Narratiivilla tarkoitetaan tarinaa laajempaa käsitettä, joka yhdistää kertomukset, rakenteet, identiteetin ja toimijuuden. Tässä tutkimuksessa narratiivilla tarkoitetaan sitä, miten tarkasteltavat valtiot kertovat valitussa aineistossa tarinaansa eli näkökulmaansa (Puusa, Mönkkönen & Hytti, 2014). BRICS-ryhmä sai alkunsa Goldman Sachs'in analyysistä (O'Neill, 2001; BRICS; 2025). Tutkielmassa aihetta tarkastellaan kansainvälisen suhteiden realismin teorian kautta, joka selittää valtioiden pyrkimystä turvata oma olemassaolo ja etu anarkisessa kansainvälisessä järjestelmässä (Mearsheimer, 2001; Waltz, 1979). Realistisen teorian tukena analyysissä hyödynnetään myös muita keskeisiä lähestymistapoja, kuten kriittistä realismia, jonka avulla voidaan tarkemmin jäsentää arktista politiikkaa (Young, 2010; Lanteigne, 2020).

Arktinen on viime vuosien aikana noussut näkyväksi geopolittiseksi ja talouspoliittiseksi rajapinnaksi, jossa ilmastonmuutoksen, teknologisen kehityksen ja globaalien valtasuhteiden muutoksen vaikutukset risteävät (Gao, 2025). Pitkään aluetta kuvattiin neutraaliksi yhteistyöalueeksi, jossa suurvaltojen jännitteet eivät näytelleet merkittävää roolia (Young, 2010; Byers, 2013). Tämä ajatus on kuitenkin osittain illuusio, sillä sotilaallinen varustautuminen ja suurvaltojen kilpailu ovat olleet jatkuvasti läsnä (Zysk, 2016; Østhagen, 2016). Sotilaallisen ulottuvuuden lisäksi arktiseen liittyy vahvoja taloudellisia intressejä. Sulavat merireitit avaavat mahdollisuuksia uusille kuljetusreiteille ja lisäävät kiinnostusta energiaresursseihin ja kriittisiin mineraaleihin (Moe, 2021; Humpert, 2018). Samalla alueen ekosysteemi ja alkuperäiskansojen oikeudet ovat keskeisiä kysymyksiä, jotka helposti sivuutetaan (Byers, 2013; Young, 2010).

Kuva 1. Arktinen alue ja asutuskeskukset, (Arto Vitikka, Arctic Centre, University of Lapland, 2025).

Kuva 1 havainnollistaa arktisen alueen keskeisiä asutuskeskuksia ja niiden väestömäärää vuonna 2022. Kartta osoittaa, että arktinen alue ei ole tyhjä tai asumaton erämaa, vaan monimuotoinen ja pysyvästi asuttu tila, jossa pienet ja keskiuuret yhteisöt muodostavat tiiviin verkoston eri valtioiden pohjoisilla alueilla (Arctic Centre, University of Lapland). Alueen väestö jakautuu epätasaisesti. Suurimmat keskukset, kuten Anchorage, Murmansk, Reykjavik ja Yakutsk, ovat strategisesti merkittäviä paitsi alueellisen hallinnan ja infrastruktuurin, myös energiatalouden, liikenteen ja monien alojen tutkimuksen kannalta (Wegge & Keil, 2018). Pienemmät asutuskeskukset, kuten Tromsø, Longyearbyen ja Rovaniemi, toimivat puolestaan tieteellisen ja hallinnollisen yhteistyön solmukohtina sekä alueellisen logistiikan tukipisteinä (Young, 2010).

Arktisen asutusrakenne kuvastaa myös alueen geopoliittista jakautumista. Pohjois-Amerikan, Pohjois-Euroopan ja Venäjän pohjoisten alueiden välillä on nähtävissä erilaisia väestö- ja kehitysdynamiikkoja, jotka heijastavat kunkin valtion poliittisia ja taloudellisia prioriteetteja

(Byers, 2013; Zysk, 2016). Esimerkiksi Venäjän arktiset kaupungit liittyvät läheisesti maan resurssipohjaiseen talousstrategiaan, sotilaalliseen infrastruktuuriin ja luonnonvarojen hyödyntämiseen, kun taas Norjan ja Suomen pohjoiset keskukset painottavat tieteellistä yhteistyötä, kestäväää kehitystä ja kansainvälisiä verkostoja osana eurooppalaista arktista politiikkaa. Ei kuitenkaan ole mahdollista esittää suoraa syy-seuraussuhdetta resurssitalouden ja asutuskeskusten väliselle vuorovaikutukselle. (Wegge & Keil, 2018). Vaikkakin viimevuosina lisääntyneet sotilaalliset panostukset ovat muuttaneet ja tulevat jatkossakin muuttamaan arktista aluetta myös näiden maiden kohdalla erityisesti vastapainona Kiinan ja Venäjän toimiin (Kopra, Puranen & Tiuraniemi, 2023) Näin ollen väestöjakauma toimii myös poliittisen ja taloudellisen vallan maantieteellisenä heijastumana.

Arktinen alue on siten kokonaisuus, jossa paikallinen väestö, kansalliset intressit ja globaalit taloudelliset virtaukset kietoutuvat toisiinsa. Väestön maantieteellinen sijoittuminen osoittaa, että arktinen ei ole vain luonnonvarojen, merireittien ja sotilaallisten intressien alue, vaan myös sosiaalinen ja poliittinen tila, jossa ihmistoiminta ja valtiollinen läsnäolo ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa (Young, 2010; Byers, 2013). Tämä tekee arktisesta keskeisen tutkimuskohteen myös BRICS-valtioiden näkökulmasta, sillä ne pyrkivät asemoimaan itsensä globaalisti vaikutusvaltaisiksi toimijoiksi. Suhteessa alueen infrastruktuuriin, logistiikkaan, energiavaroihin ja globaaliin hallintaan BRICS maiden toimintaa alleviivaa moninaiset mutta lisääntyneet tavoitteet (Lagutina, 2019; Lanteigne, 2020).

BRICS-ryhmä ei ole virallinen kansainvälinen instituutio, kuten EU tai YK, vaan poliittinen keskustelu- ja koordinaatiofoorumi, jonka kautta sen jäsenet pyrkivät vahvistamaan rooliaan globaalissa järjestyksessä (Strelnikova, 2025; Wang, 2023). BRICS-valtioiden narratiiveissa toistuvat pyrkimykset moninapaisuuden korostamiseen ja Yhdysvaltojen dollarivetoisen talousjärjestelmän haastamiseen (Lagutina, 2019; van Noort, 2017). Samalla jäsenmaiden lähtökohdat arktisella alueella vaihtelevat merkittävästi. Venäjä on arktinen suurvalta, Kiina määrittelee itsensä lähes arktiseksi valtioksi, Intia lisää asteittain läsnäoloaan tieteen ja energian kautta, kun taas Brasilia ja Etelä-Afrikka toimivat lähinnä välillisesti (Lanteigne, 2023; Brady, 2017).

BRICS-julistuksissa ei ole arktista erillisstrategiaa, mutta niissä toistuvat teemat – moninapaisuus, infrastruktuuri, energia, teknologia, kestävä kehitys, jotka leikkaavat arktisia kysymyksiä etenkin Venäjän ja Kiinan kautta. Xiamen Declaration (2017) ja Johannesburg II Declaration (2023) korostavat yhteistyötä, kehitysrahoitusta sekä sääntöpohjaisen mutta inklusiivisemmän globaalihallinnan tarvetta (BRICS, 2017; 2023). Action Plan for Innovation Cooperation (2017–2020) korostaa tutkimus, teknologia ja innovaatio yhteistyötä ja tiedeinfrastruktuureja (BRICS, 2017 – Action Plan).

BRICS-yhteistyö rakentuu säännöllisistä huippukokouksista, ministeritason prosesseista ja työryhmistä (energia, tiede ja teknologia, kauppa), joita tukevat New Development Bank ja muut rahoitusinstrumentit. Vaikka BRICS:llä ei ole erillistä arktista politiikkamekanismia, sen painotukset infrastruktuuri, energia, teknologia, ja normatiivinen moninapaisuus leikkaavat arktisia kysymyksiä. Yhteisten aloitteiden skaalautuvuutta rajoittavat kuitenkin jäsenmaiden erilaiset riskinsietokyvyt, arktisen hallinnan olemassa olevat instituutiot ja geopolitiikan jännitteet. Siten BRICS tarjoaa pikemminkin kehikon yhteensopiville kahdenvälisille hankkeille ja koordinoitulle puhevallalle globaaleissa foorumeissa kuin yhtenäisen arktisen strategian.

BRICS on institutionalisoitunut 2000-luvun lopulta lähtien poliittiseksi koordinaatiofoorumiksi, jonka ytimen muodostavat vuosittaiset valtion-/hallitusten päämiesten huippukokoukset, ministerikokoukset (ulkoasiat, kauppa, energia, tiede ja teknologia), Sherpa-prosessi sekä temaattiset työryhmät (BRICS, 2009; BRICS, 2015). Vuoden 2014 Fortaleza-huippukokouksessa päätettiin kahdesta keskeisestä välineestä: New Development Bankista (NDB) ja Contingent Reserve Arrangementista (CRA), joiden tarkoitus on vahvistaa jäsenmaiden infrastruktuuri-investointeja ja maksuvalmiutta sekä vähentää riippuvuutta perinteisistä multilateraalisista rahoituslaitoksista (BRICS, 2014). NDB:n mandaatti kattaa laajasti kestävästä infrastruktuurin ja energian, ja pankki on sittemmin ottanut jäsenikseen myös ei-BRICS-maita (esim. Egypti, Uruguay, Bangladesh, Yhdistyneet arabiemiirikunnat) kasvattaakseen pääomaa ja vaikutusala (NDB, n.d.). CRA on 100 miljardin Yhdysvaltain dollarin suuruinen rahoitusjärjestely, joka on tarkoitettu lyhytaikaisiin rahoitusjärjestelyihin eli luomaan taloudellista vakautta BRICS maille (BRICS, 2014).

Tavoitteellisesti BRICS-julistuksissa korostuvat moninapaisuus, sääntöpohjaisen mutta inklusiivisemmän globaalin järjestelmän vaatimus, WTO:n ja Bretton Woods -instituutioiden reformi, kehitysrahoituksen skaalautuminen, paikallisvaluuttojen suurempi käyttö sekä kriittisen infrastruktuurin ja teknologisen omavaraisuuden vahvistaminen (BRICS, 2015; BRICS, 2023). Realismistisen teorian näkökulmasta nämä tavoitteet tähtäävät jäsenten strategisen autonomian kasvattamiseen ja ulkoisen haavoittuvuuden pienentämiseen erityisesti rahoitus-, teknologia- ja kauppakanavissa.

Arktiseen alueeseen nähden BRICS ei muodosta erillistä politiikkamekanismia, eikä ryhmällä ole arktista toimivaltaa arktisen neuvoston tai UNCLOS-kehikon (United Nations, 1982) rinnalla. Silti puitteet leikkaavat arktista kahta kautta. Esimerkiksi periaatteessa NDB voisi tukea arktiseen liittyviä energia- tai logistiikkahankkeita, jos ne täyttävät kestävyys ehdot ja poliittiset riskit ovat hallittuja; käytännössä pakotteet, vientivalvonnat ja ympäristöriskit ovat rajoittaneet etenkin venäläishankkeiden rahoitettavuutta 2014 (NDB, n.d.; BRICS, 2023).

Toiseksi teknologia- ja sektoriyhteistyö: BRICS-energia-alustan, ministerifoorumien ja teollisuuden alatyöryhmien työ voi epäsuorasti tukea kylmän ilmaston infrastruktuuri- ja energiateknologioiden kehittämistä sekä datan, standardien ja osaamisen jakamista, joilla on kaksikäyttö ulottuvuuksia arktisessa toimintaympäristössä (BRICS, 2015; BRICS, 2023).

Institutionaalisesti BRICS nojaa enemmän vapaaehtoiseen koordinaatioon ilman sitovia ylikansallisia velvoitteita. Tämä tekee siitä joustavan, mutta myös hajanaisen: yhteiset julistukset tuottavat kehystäviä normeja ja poliittista painetta, kun taas konkreettinen toimeenpano jää pääosin kahden- tai kolmenvälisten sopimusten varaan. Arktisella tämä tarkoittaa, että BRICS toimii viitekehyksenä, jonka puitteissa yksittäiset jäsenet etenkin Venäjä ja Kiina, sekä valikoidusti Intia kehittävät yhteistyötä energia-, logistiikka- ja tiedesektoreilla, kun taas Brasilia ja Etelä-Afrikka pysyvät pääosin etätoimijoina (BRICS, 2014; BRICS, 2023). Vuoden 2023 Johannesburgin laajentumispäätökset (BRICS, 2023) vahvistivat BRICS-areenan poliittista painoarvoa, mutta eivät muuttaneet sen arktista roolia Ryhmällä ei edelleenkään ole yhteistä arktista agendaa, ja alueen hallinta säilyy arktisten valtioiden instituutioiden piirissä.

1.1 Tutkimusasetelma, tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän pro gradu -tutkielman tutkimusasetelma on laadullinen ja vertaileva. Tutkimuksessa tarkastellaan viiden BRICS-valtion (Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina ja Etelä-Afrikka) arktiseen alueeseen liittyviä tavoitteita ja politiikkalinjauksia. Usein BRICS-ryhmästä puhuttaessa korostetaan sen heterogeenisyyttä ja sitä, että ryhmällä ei ole yhtenäistä agendaa (Lagutina, 2019; Strelnikova, 2025). Tämän vuoksi myös tämän tutkimuksen ennakoasetelma perustuu olettamukseen, että BRICS ei muodosta yhtenäistä arktista politiikkablokkia, vaan toimii kehikkona, jonka puitteissa jäsenet ajavat pääosin kansallisia etujaan. Kahden eri tason vertailu mahdollistaa kokonaiskuvan muodostamisen siitä, mitä yksittäiset valtiot tavoittelevat ja mitä BRICS ryhmänä pyrkii arktisen alueen kontekstissa toteuttamaan (van Noort, 2017; Wang, 2023). Laadullinen analyysi pohjautuu ensisijaisesti julkisiin politiikka- ja strategiadokumentteihin, BRICS-huippukokousten loppujulistuksiin sekä työryhmäasiakirjoihin. Aineiston ajallinen raja on pääosin vuosina 2011–2024, jolloin kaikki viisi valtiota olivat BRICS:n jäseniä (Strelnikova, 2025).

Menetelmällisesti yhdistän laadullisen sisällönanalyysin ja diskurssianalyysin.

Sisällönanalyysiä käytetään jäsentämään kunkin maan arktiset tavoitteet, välineet ja toiminnan kohteet. Diskurssianalyysi puolestaan tarkastelee, miten käsitteitä, kuten moninapaisuus, lähes arktinen valtio, suvereniteetti ja kestävyys, käytetään vahvistamaan

valittuja politiikkavalintoja, rakentamaan toimijuutta ja kehystämään arktista ”tarinaa” kunkin valtion osalta. Aineiston analyysin koonti toteutetaan teemoittain (ks. luku 5.15.5).

Tutkimuksen tavoite on tuottaa kuva tutkittavien valtioiden itsenäisestä ja BRICS-ryhmän narratiivista koskien arktista aluetta sekä arvioida, missä määrin BRICS-ryhmän narratiivi eroaa yksittäisten valtioiden narratiivista. Tämän ohella tarkastellaan sitä tulevaisuuden skenaarioita siitä, millaisia BRICS-toimijuuden mahdolliset kehityspolut 2030-luvulle tullessa ovat. Näin määritelty tutkimusasetelma mahdollistaa sekä tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen hyödyntämisen täysimääräisesti sekä parhaimmillaan lisää ymmärrystä tutkittavien viiden valtion ja BRICS-ryhmän toiminnasta ja tavoitteista koskien arktista aluetta.

Tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- millaisia ääneen lausuttuja tavoitteita viidellä BRICS-valtiolla on arktisella alueella, ja
- missä määrin BRICS-ryhmän yhteinen toiminta ja narratiivi eroaa yksittäisten valtioiden tavoitteista.

1.2 Tutkielman rakenne ja rajaus

Tutkimus keskittyy viiteen ensimmäiseen BRIC-ryhmän jäseneseen ja niiden arktisiin ulottuvuuksiin. Maantieteellisesti tarkastelun kohteena on arktinen alue. Empiirinen fokus on tutkittavien valtioiden ja BRICS-ryhmän julkisissa politiikka-asiakirjoissa ja strategioissa. BRICS-ryhmä sai alkunsa Goldman Sachsin analyysistä (O’Neill, 2001), mutta vuodesta 2009 lähtien se on institutionalisoitunut huippukokousten ja yhteistyöfoorumien kautta poliittiseksi toimijaksi. BRICS ei kuitenkaan ole yhtenäinen liitto, vaan pikemminkin keskustelufoorumi, jossa korostuvat jäsenvaltioiden omat intressit (Lagutina, 2019; Strelnikova, 2025).

Tutkielma rakentuu kuudesta pääluvusta. Johdannossa esitellään tutkimuksen tausta, tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Teoreettinen viitekehys käsittelee erityisesti kansainvälisen politiikan realistista teoriaa, jota täydennetään kriittisen realismin ja instituutioanalyysin näkökulmilla (Mearsheimer, 2001; Waltz, 1979; Young, 2010). Tämän jälkeen luvussa kolme syvennyttään BRICS-valtioiden yksittäisiin arktisiin strategioihin ja niiden eroihin sekä yhtäläisyyksiin (Lagutina, 2019; Strelnikova, 2025).

Luvussa neljä kuvataan tutkimuksen metodologia. Tutkielmassa hyödynnetään laadullista sisällönanalyysiä ja diskurssianalyysiä, joiden avulla voidaan tunnistaa keskeiset narratiivit ja niiden taustalla olevat käsitteelliset rakenteet (Noort, 2017; Brady, 2017). Menetelmät

soveltuvat hyvin aineistolle, joka koostuu pääasiassa BRICS-valtioiden strategiadokumenteista, huippukokousjulkilausumista ja virallisista puheista (Wang, 2023).

Tutkimus rajautuu ajallisesti vuosien 2011–2024 väliin, mikä kattaa sekä BRICS:n institutionaalisen vahvistumisen, että tuoreimmat kehityskulut arktisessa politiikassa (Lanteigne, 2023). Alueellisesti tutkielma keskittyy Pohjoiseen jäämereen ja arktisen alueen kansainvälisiin yhteistyömekanismeihin, mutta huomioi myös globaalit prosessit, jotka kytkevät arktisen alueen muihin maailmankolkkiin (Gao, 2025).

2 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Tässä pro gradussa arktista aluetta tarkastellaan viiden BRICS ryhmään kuuluvan valtion näkökulmasta ja niiden asemoitumista suhteessa arktiseen alueeseen. Arktinen alue lämpenee jopa neljä kertaa nopeammin kuin muu maapallo, mikä tekee ilmastonmuutoksesta keskeisen geopolittisen kysymyksen myös BRICS-valtioiden näkökulmasta (Rantanen & Kotilainen, 2022). Ilmastonmuutoksen eteneminen ei kuitenkaan ole pelkästään ympäristökysymys, vaan se toimii myös geopolittisena kiihdyttäjänä, joka avaa ja sulkee strategisia mahdollisuuksia valtioille (Exner-Pirot & Murray, 2017).

Alueelliset muutokset merijäässä, liikenne- ja logistiikkareiteissä sekä luonnonvarojen saavutettavuudessa kytkevät arktisen aikaisempaa vahvemmin globaaleihin valtasuhteisiin. Suomen ja muiden arktisten valtioiden politiikassa on havaittavissa arktinen käänne, jossa alueen merkitys on kasvanut niin tutkimuksen kuin päätöksenteon kohteena (Lähteenmäki, 2015). Valtioidenvirallisista dokumenteista kerätystä aineisoista selvitetään valtioiden tavoitteita ja toimijuutta koskien kansainvälisen politiikan realismin teorian näkökulmaa. Realismi auttaa jäsentämään suurvaltojen eturistiriitoja, turvallisuuspoliittisia intressejä. Arktinen alue käsittää tässä tutkielmassa (kuva 1.) mukaisen alueen.

Tutkielman teoreettinen viitekehys rakentuu ensisijaisesti kriittisen realismin teorialle. Realistisen teorian lähestymistavan ydinolettama on, että valtiot ovat kansainvälisen järjestelmän keskeisiä, ja ennen kaikkea rationaalisia toimijoita, joita ohjaa turvallisuuden ja vallan maksimointi kaoottisessa ja anarkistisessa maailmassa (Morgenthau, 1948; Waltz, 1979). Tutkielmassa arktinen ymmärretään tilana, jossa suvereniteetin, luonnonvarojen, merireittien ja sotilaallisen läsnäolon kysymykset kietoutuvat toisiinsa (Wegge & Keil, 2018). Näin tutkittavien valtioiden (Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina, Etelä-Afrikka) arktisia tavoitteita tulkitaan ennen kaikkea kansallisten etujen ja tavoitteiden valossa, ottaen huomioon sekä alueelliset valtatasapainon realiteetit, sekä suurvaltadynamiikka, joka on läsnä arktisella alueella yhtä lailla kuin missä tahansa muuallakin (Zysk, 2016; Osthagen, 2016).

Tutkielmassa käytettävä teoreettinen viitekehys on yhdistelmä kriittistä realismia ja kansainvälisen politiikan realistista teoriaa. Kriittinen realismi hahmottaa maailman kerrostuneena sosiaalisena todellisuutena, jossa näkyvät sekä rakenteelliset voimasuhteet että toimijoiden valinnat (Lawani, 2020; 2021). Realismi puolestaan tarjoaa tulkintakehyksen valtioiden käyttäytymiselle kansainvälisessä järjestelmässä, jossa turvallisuuden, autonomian ja materiaalien resurssien turvaaminen muodostavat keskeisiä päämääriä (Liman Arabu, 2025). Näiden lähestymistapojen yhdistäminen mahdollistaa arktisen alueen tarkastelun

sekä konkreettisena geopoliittisena ympäristönä että symbolisena tilana, jossa suurvallat asemoivat rooliaan moninapaisessa järjestelmässä (Lagutina, 2019; Lanteigne, 2023).

Tällä rajauksella ja realistisella viitekehyksellä tutkielma kykenee vertailemaan järjestelmällisesti tutkittavien valtioiden ja BRICS kollektiivin arktisia poliittisia tavoitteita sekä asettamaan ne kontekstiin ja arvioimaan tutkimukselle asetettujen tutkimuskysymyksen kautta saatuja vastauksia.

Kriittinen realismi tarjoaa tälle tutkielmalle käsitteellisen ja metodologisen perustan, jonka avulla arktista aluetta voidaan tarkastella samanaikaisesti sekä konkreettisena geopoliittisena tilana että valtapoliittisesti rakentuneena ilmiönä. Kriittinen realismi lähtee oletuksesta, että todellisuus koostuu useista kerroksista: empiirisestä, aktuaalisesta ja reaalisesta tasosta, joista viimeinen viittaa syvempiin rakenteisiin ja mekanismeihin, jotka ohjaavat näkyvää toimintaa (Bhaskar, 1975; Archer, 1995). Tässä tutkimuksessa kriittinen realismi auttaa ymmärtämään, kuinka BRICS-valtioiden arktisia narratiiveja ei voida selittää pelkästään julkilausutuilla tavoitteilla tai dokumentoiduilla strategioilla, vaan niitä muokkaavat myös historialliset, taloudelliset ja geopoliittiset rakenteet, jotka eivät välttämättä näy eksplisiittisesti aineistossa.

Toisin kuin positivistinen lähestymistapa, joka korostaisi havaittavien tapahtumien selittämistä kausaalisuhteiden kautta, kriittinen realismi pyrkii tunnistamaan ne mekanismit, jotka tuottavat valtion toimijuuden tapoja kansainvälisessä järjestelmässä (Elder-Vass, 2010). Tämä on merkityksellistä BRICS-valtioiden kohdalla, sillä niiden arktista politiikkaa ei voida ymmärtää irrottamatta niitä osaksi laajempaa kansainvälisen järjestelmän muutosta, joka liittyy moninapaisuuden vahvistumiseen ja globaalien vallan jakautumisen dynamiikkaan (Joseph, 2020). Tämän vuoksi kriittinen realismi täydentää kansainvälisen politiikan realismin näkökulmaa tarjoamalla työkalun niiden syvärakenteiden tarkasteluun, jotka vaikuttavat valtioiden strategiaan valintoihin. Kriittinen realismi korostaa myös toimijoiden ja rakenteiden välistä vastavuoroisuutta, jossa rakenteet ohjaavat toimijoita, mutta toimijat myös uudistavat ja muokkaavat rakenteita (Archer, 1995; Sayer, 2000). BRICS-valtioiden kohdalla tämä näkyy kahdella tasolla. Ensinnäkin arktisen politiikan hallinta on institutionaalisesti pitkälti rannikkovaltioiden ja arktisen neuvoston määrittämää, mikä luo rakenteen, jossa BRICS-maat joutuvat asemoimaan itsensä suhteessa olemassa oleviin sääntöihin. Toiseksi BRICS pyrkii aktiivisesti muuttamaan kansainvälistä järjestystä legitimoimalla moninapaisista maailmankuvaa, mikä puolestaan voi pitkällä aikavälillä muokata arktisen hallinnan ja osallistumisen ehtoja (Matin, 2021).

Kriittisen realismin näkökulmasta arktinen näyttäytyy siis ei vain maantieteellisenä alueena, vaan myös sosiopoliittisena tilana, jossa materiaalinen valta, kuten energiareсурssit ja

liikenneväylät kietoutuvat tarinallisesti oikeutukseen, identiteettiin ja hallinnan normeihin. Tämän vuoksi narratiivien tutkiminen tarjoaa tavan tehdä näkyväksi niitä mekanismeja, joiden kautta valtiot pyrkivät asemoimaan itsensä osaksi arktista järjestelmää. Esimerkiksi Kiinan lähes arktinen valtio (near-Arctic state) -narratiivi (Kopra, Puranen & Tiuraniemi, 2023) ja Venäjän arktinen suurvalta -identiteetti toimivat rakenteellisina oikeutuksina, joilla pyritään vahvistamaan poliittista vaikutusvaltaa ilman välitöntä alueellista legitimitteettiä (Korolev, 2020).

Näin ollen kriittinen realismi auttaa jäsentämään tutkimusaineiston havaintoja siten, että BRICS-valtioiden arktista toimijuutta voidaan analysoida sekä näkyvien strategisten tavoitteiden että niitä syvemmin ohjaavien historiallisen, taloudellisen ja geopoliittisen rakenteen kautta. Tämä vahvistaa tutkimuksen tulkinnallista tarkkuutta ja mahdollistaa sen, että tulkinta ei jää pelkästään näkyvien politiikkalinjausten varaan, vaan tunnistaa niiden taustalla vaikuttavat vallan ja intressien logiikat.

2.1 Kansainvälisten suhteiden lähestyminen arktiseen alueeseen

Arktinen alue on kokonaisuus, jossa valtioiden, yritysten sekä alueellisten ja ei-valtioiden toimijoiden intressit limittyvät (Mearsheimer, 2001, Waltz, 1979). Realistisen teorian tulkinnan mukaan arktinen alue voidaan nähdä kilpailuna tilana, jossa suvereniteetti, maantieteelliset rajat sekä turvallisuuspoliittiset valmiudet ohjaavat valtioiden toimintaa (Klimenko, 2016; Konyshv & Sergunin, 2016). Tiedetyt käsitteet ja suuntaukset kuten, neorealistiset käsitteet korostavat tasapainottamista ja riskien hajauttamista, joita suurvallat käyttävät oman turvallisuutensa ja etujensa maksimoimiseksi myös arktisen alueen kustannuksella (Moe, 2021). Samalla arktista hallitaan myös institutionaalisesti, ei pelkästään valtioiden välisen voimankäytön kautta. Arktisen neuvoston ja muiden alueellisten foorumien kautta rakennetaan normeja ja käytäntöjä, jotka määrittelevät valtion toimijuutta, mutta nämä prosessit ovat itsessään myös valtakamppailun areenoita (Wilson Rowe, 2020). Tämä korostaa, että arktinen ei ole yksinomaan konfliktin tila, vaan myös vallan tuottamisen tila.

Lisäksi identiteetit arktinen vs ei arktinen tai länsi vs itä sekä käsitteelliset innovaatiot kuten "lähes arktiseksi valtioksi" eli lähes arktinen valtio vaikuttavat siihen, miten arktinen hallinta määritellään ja miten toimijat nähdään. Tästä esimerkkinä voidaan ajatella Kiinan tai Intian asemoitumista suhteessa arktiseen alueeseen (Brady, 2017; Nayak, 2013). Geopolitiikan ja kriittisen resurssipolitiikan näkökulmat osoittavat, miten teknologia, pääoma ja toimitusketjut kytkevät arktisen globaaliin järjestelmään. Kaiken kaikkiaan nämä lähestymistavat tarjoavat

työkalut sekä ymmärtämään BRICS-valtioiden toimijuutta arktisella, että niihin liittyviä ketjua globaalissa järjestelmässä (Powell, R.C, 2017; Gao, 2025; Lagutina, M, 2019).

Arktinen alue on 2000-luvulla noussut merkittäväksi kansainvälisen politiikan toimintaympäristöksi, jossa taloudelliset, turvallisuuspoliittiset ja ympäristölliset kysymykset kietoutuvat toisiinsa (Strelnikova & Chistikov, 2024). Perinteisesti arktista on kuvattu yhteistyön alueena, jossa ympäristönsuojelu ja tieteellinen vaihto ovat toimineet valtiollisen vuorovaikutuksen perustana (Young, 2010). Ilmastonmuutoksen edetessä arktisten merialueiden navigoitavuuden lisääntyminen, luonnonvarojen hyödyntämisen mahdollisuudet sekä uudet liikenne- ja energiayhteydet ovat kuitenkin kasvattaneet alueen strategista merkitystä (Moe, 2021). Tämän seurauksena arktinen alue ei näyttäydy enää pelkästään yhteistyön ja matalan politiikan alueena, vaan siinä on nähtävissä suurvaltakilpailun ja geopoliittisen asemoinnin piirteitä (Lagutina, 2019). Valtioiden roolit arktisella heijastavat niiden laajempia strategisia intressejä ja talouspoliittisia prioriteetteja, mikä tekee alueesta keskeisen osan moninapaista kansainvälistä järjestelmää (Lanteigne, 2023).

Arktisen alueen tarkastelu kansainvälisen politiikan viitekehyksessä edellyttää ymmärrystä siitä, että alue ei ole vain fyysinen tila, vaan sosiaalisesti rakennettu ja poliittisesti merkityksellistetty kokonaisuus. Arktinen on eri toimijoille erilainen. Rannikkovaltioille se kytkeytyy suvereniteettiin ja rajattuun merialueeseen, kun taas arktisen ulkopuolisille valtioille se avautuu taloudellisten mahdollisuuksien, logististen reittien ja symbolisen asemoitumisen paikkana eli kokonaisuutena, joka on poliittinen ja sosiaalinen kokonaisuus (Busch, 2024). Kansainvälisen politiikan teoriat korostavatkin usein sitä, kuinka alueelliset tilat määrittyvät toimijoiden välisten valtasuhteiden kautta, ja arktinen ei ole tästä poikkeus.

Suvereniteetti on keskeinen käsite, sillä rannikkovaltiot – erityisesti Venäjä, Kanada, Yhdysvallat, Tanska/Grönlanti ja Norja – pyrkivät varmistamaan alueellisen kontrollin joko merioikeudellisten vaateiden kautta (UNCLOS) tai sotilaallisen läsnäolon ja infrastruktuurin rakentamisen myötä (Byers, 2019). Toisaalta monet arktisen ulkopuoliset valtiot, kuten Kiina ja Intia, nojaavat normatiiviseen argumenttiin arktisen globaalista merkityksestä esimerkiksi ilmaston, tutkimuksen ja kaupan näkökulmista (Lanteigne, 2020). Näin arktinen rakentuu samalla suljetuksi ja avoimeksi: se on suvereniteetin ja rajojen alue, mutta myös globaalien prosessien solmukohta siinä missä kaikki alueet ympäri maailman.

Arktisen hallinnan kannalta keskeinen toimija on Arktinen neuvosto, joka on lähtökohtaisesti rajannut ulos suoran turvallisuuspoliittisen päätöksenteon ja keskittynyt ympäristönsuojeluun sekä tieteelliseen yhteistyöhön (Young, 2010). Kuitenkin viime vuosina geopoliittisen kilpailun ja suurvaltasuhteiden kiristymisen seurauksena alueen yhteistyöfoorumeihin on kohdistunut painetta. Vuoden 2022 jälkeen arktisen neuvoston toiminta keskeytyi osittain, mikä osoittaa,

kuinka riippuvainen arktinen institutionaalinen yhteistyö on laajemmasta turvallisuuspoliittisesta kontekstista (Wilson Rowe, 2024). Tämä tukee realistisen teorian oletusta siitä, että institutionaalinen yhteistyö toimii vain niin kauan kuin se palvelee valtioiden strategisia etuja.

Lisäksi teknologinen kehitys on muuttanut arktisen geopolittista dynamiikkaa. Satelliittivalvonnan, jäänmurtajien, kaksoiskäyttöteknologian ja polttoaineinfrastruktuurin kehittyminen ovat madaltaneet arktisen resurssien hyödyntämisen ja merireittien käytön kustannuksia, ja näin teknologia toimii modernina vallan välineenä se, kenellä on kyky operoida arktisissa olosuhteissa, omaa myös neuvottelulta (Bennett, 2022).

Arktinen on noussut myös energiaturvallisuuden ja resurssipolitiikan keskiöön. Alueen arvioidaan sisältävän merkittäviä määriä hiilivetyjä ja kriittisiä mineraaleja, joiden globaali kysyntä kasvaa erityisesti vihreän siirtymän myötä. Siksi arktista voidaan pitää resurssien hallinnan ja toimitusketjujen turvaamisen areenana, jossa suurvallat pyrkivät varmistamaan pääsyä kasvaviin strategisiin markkinoihin (USGS, 2022). Toisaalta yhtä lailla EU on pyrkinyt vahvistamaan asemaansa kriittisiä mineraaleja koskien (EU, 2023). Eri toimijoiden intressit eivät pysähdy arktisen maantieteellisiin rajoihin, vaan ne kytkeytyvät osaksi laajempaa maailmanjärjestyksen muutosta eli siirtymää kohti moninapaisempaa globaalia valtarakennetta, joka on BRICS maiden keskeinen tavoite (Lagutina, 2019). Juuri tämä tarjoaa tutkimukselle perusteen tarkastella BRICS-valtioiden suhtautumista arktiseen alueeseen. BRICS-maat pyrkivät haastamaan länsivetoisen instituutiokentän ja rakentamaan omaa rooliaan globaaleissa arvoketjuissa ja turvallisuusrakenteissa.

2.2 Moninapaisuus ja suurvaltojen realismi

Moninapaisuutta kuvaa vallan hajautuminen useille keskuksille, mikä lisää epävarmuutta ja tekee valtatasapainosta dynaamisen (Morgenthau, 1948; Waltz, 1979). Moninapaisuus ei kuitenkaan tarkoita tasapainoista tai harmonista järjestelmää, vaan pikemminkin strategista epävarmuutta, jossa valtiot pyrkivät jatkuvasti varmistamaan suhteellisen asemansa (Sørensen & Klimenko, 2023). Arktisella tämä näkyy lisääntyneenä läsnäolona, sotilaallisena valvontana sekä taloudellisten ja logististen infrastruktuurien kehittämisenä. Arktisella alueella tämä näkyy Yhdysvaltojen, Venäjän ja Kiinan erimuotoisina läsnäolon muotoina. Venäjän alue- ja resurssiperustainen asema sekä jäänmurtaja- ja strategisten kyvykkyyksien kehittäminen ovat keskeisiä suvereniteetin ja taloudellisen hallinnan välineitä (Klimenko, 2016; Konyshv & Sergunin, 2016). Vuoden 2022 jälkeen Venäjän arktinen politiikka on korostanut strategista itsenäisyyttä ja sotilaallista eristäytymistä, mikä on vähentänyt

aiemmin korostunutta yhteistyökulmaa (Flake, 2022). Tämä heijastaa realistista logiikkaa, jossa sotilaallinen läsnäolo toimii suvereniteetin näkyvänä tunnusmerkkinä. Yhdysvaltojen ja sen pohjoisten liittolaisten sotilaallistekninen ylivoima sekä tiedustelu- ja valvontakyvykkyydet tasapainottavat Venäjän asemaa (Waltz, 1979; Moe, 2021).

Kiina puolestaan asemoituu lähes arktiseksi valtioksi -rooliin, jossa sen taloudellinen ja tieteellinen läsnäolo sekä Koillisväylän (Moe & Brigham, 2017) ja arktisen logistiikan kehittäminen tarjoavat strategista vaikutusvaltaa, vaikka se välttää liian suoraa konfliktia rannikkovaltioiden kanssa (Brady, 2017; Lanteigne, 2020). Kiinan arktinen politiikka konkretisoituu erityisesti Polar Silk Road -kehityksessä, joka yhdistää arktiset merireitit Kiinan globaaleihin taloudellisiin ja logistisiin strategioihin (Tüter, 2022). Arktisen infrastruktuurin ja satamainvestointien voidaan nähdä rakentavan pitkän aikavälin geopoliittista vaikutusvaltaa, ei vain kaupallista läsnäoloa. BRICS-kehys tulkitsee moninapaisuutta osin käsitteellisesti sellaisena "oikeudenmukaisempaa maailmanjärjestyksen" tarjoajana, mutta käytännössä arktisella alueella se ilmenee eritahtisina ja osin ristiriitaisina strategioina, jotka viime kädessä olisivat BRICS-valtioille edullisempia ja tarjoaisivat heille etuja useilla eri sektoreilla (BRICS, 2014; Moe, 2021; Puranen, Kopra & Tiuraniemi, 2023).

Reaalipoliittinen logiikka korostaa, että suurvallat toimivat oman turvallisuutensa ja etujensa maksimoimiseksi. Tämä johtaa usein kannanottoihin, joissa suvereniteetti, merireitit ja luonnonvarat asettuvat etusijalle, ja institutionaaliset muodot nähdään välineinä näiden tavoitteiden edistämiseksi (Morgenthau, 1948; Waltz, 1979). Samalla neorealistinen ajattelutapa ymmärtää, miksi suurvallat rakennuttavat erilaisia liittoutumia ja mekanismeja riskien hajauttamiseksi sekä miksi pienemmät arktiset valtiot hakevat sopeutumis- ja sopeutumisstrategioita (Waltz, 1979; Moe, 2021).

Kansainvälisen järjestelmän muutos kohti moninapaisuutta on vaikuttanut keskeisesti siihen, miten arktisen alueen merkitystä jäsenetään. BRICS-maat ovat korostaneet moninapaisuuden ideaa vaihtoehtona länsivetoiselle institutionaaliselle järjestykselle (Lagutina, 2019). BRICS toimii foorumina, jossa jäsenvaltiot voivat koordinoida poliittisia näkemyksiään globaalin talous- ja hallintajärjestelmän kehityksestä, mutta arktisella nämä tavoitteet konkretisoituvat ensisijaisesti kansallisten intressien tasolla (BRICS, 2023).

Realismin näkökulmasta valtioiden toiminta arktisella voidaan hahmottaa kilpailuna strategisista resursseista, energiaturvallisuudesta ja alueellisesta suvereniteetista (Liman Arabu, 2025). Venäjän ja Kiinan kohdalla arktinen asemoidaan osaksi pitkän aikavälin geostrategisia ja taloudellisia kokonaisuuksia (Konyshev & Sergunin, 2016; Lanteigne, 2023), kun taas Intia painottaa alueella ennen kaikkea tiedediplomatiaa ja toimitusvarmuutta (MEA, 2022). Intian arktinen strategia korostaa myös energiaturvallisuutta ja polaarista

tiedediplomatiaa, joilla se pyrkii turvaamaan pitkän aikavälin toimitusketjuja ja strategista riippumattomuutta (Sinha, 2023). Tämä erottaa Intian arktiset tavoitteet sotilaallisesti painottuneemmista suurvalloista. Brasilian ja Etelä-Afrikan rooli jää etäisemmäksi, mutta ne tukevat periaatteellisesti moninapaista kansainvälistä järjestelmää BRICS-kehyksessä (BRICS Johannesburg II Declaration, 2023).

Kriittisen realismin näkökulmasta arktinen alue voidaan ymmärtää järjestelmänä, jossa sekä materiaaliset olosuhteet että sosiaaliset ja institutionaaliset rakenteet muovaavat valtiollista toimintaa. Tämä lähestymistapa korostaa, ettei valtioiden arktinen politiikka ole nähdä vain yksittäisten päätösten tai diplomaattisten julkilausumien tuloksena, vaan osa syvempää historiallis-rakenteellista prosessia (Bhaskar, 1975; Archer, 1995). Arktisen suurvaltapolitiikan taustalla vaikuttavat sekä fyysiset tekijät, kuten merireitit, jään peitteen kausittaiset muutokset ja energioresurssien sijainti sekä laajemmat maailmanpoliittiset tavoitteet, jotka liittyvät kansainvälisen järjestyksen muotoutumiseen.

Moninapaisuuden käsite on keskeinen ymmärrettäessä arktisen muuttuvaa merkitystä. Globaalin vallan painopiste ei ole enää yhden tai kahden hegemonisen toimijan hallussa, vaan jakautuu useille poliittisille ja taloudellisille keskuksille, kuten Yhdysvalloille, Kiinalle, Venäjälle ja nopeasti nouseville alueellisille ja globaaleille toimijoille (Sørensen & Klimenko, 2023). Tämä kehitys muuttaa myös arktisen alueen asemaa, jossa aiemmin suhteellisen syrjäinen alue on alkanut toimia testikenttänä, jossa suuret ja nousevat vallat pyrkivät asemoimaan itseään osana laajempaa maailmanjärjestyksen muutosta (Lundqvist, 2025).

Kriittinen realismi auttaa ymmärtämään, miksi arktinen on noussut poliittisesti merkittäväksi juuri nyt. Ilmastonmuutoksen vaikutuksesta avautuvat merireitit ja luonnonvarojen hyödyntämismahdollisuudet eivät sinänsä selitä valtioiden käyttäytymistä, vaan ne toimivat katalyyttinä vallan ja aseman uusjaolle. Materiaalinen mahdollisuus on olemassa, mutta se saa poliittisen merkityksensä vasta suhteessa valtiollisiin intresseihin, identiteetteihin ja strategiaan odotuksiin (Elder-Vass, 2010).

BRICS-valtioiden näkökulmasta arktinen tarjoaa symbolisesti tärkeän tilan, jossa voidaan haastaa länsikeskeisiä tulkintoja teknologiasta, taloudesta ja globaalista päätöksenteosta. BRICS-kehyksessä moninapaisuus tulkitaan oikeudenmukaisemman maailmanjärjestyksen tavoitteena, jossa valta ja vaikutusvalta jakaantuvat tasapainoisemmin, eikä länsi määritä yksin globaaleja sääntöjä. Arktinen toimii tällöin BRICS:lle ja yksittäisille valtioille välineenä osoittaa sekä toimijuutta että vaihtoehtoista kehitysmallia (Joseph, 2020).

Realismin perinteestä poiketen kriittinen realismi kiinnittää kuitenkin huomiota myös siihen, miten valtiollinen toiminta rakentuu diskursiivisesti. Esimerkiksi Kiinan käyttämä määritelmä

lähes arktinen valtio ei ole pelkästään geopolittinen väite, vaan strateginen identiteetti, jonka tarkoituksena on avata poliittisia oikeuksia ja legitiimejä perusteluja arktiselle läsnäololle. Samoin Venäjän arktinen itseymmärrys luonnollisena arktisena suurvaltana perustuu historiallisiin, taloudellisiin ja sotilaallisiin kapasiteetteihin, jotka legitimoivat sen läsnäolon ja kontrollivaatimukset (Brady, 2017).

Kriittinen realismi mahdollistaa myös eron toimijuuden ja kapasiteetin välillä. Kaikilla BRICS-mailla on kiinnostusta arktiseen, mutta niiden mahdollisuudet toimia eivät ole samat. Venäjä ja Kiina kykenevät vaikuttamaan materiaalisesti infrastruktuurin ja teknologian kautta, kun taas Intia, Brasilia ja Etelä-Afrikka toimivat pääosin symbolisen ja normatiivisen vaikuttamisen tasolla (Matin, 2021).

2.3 Realistinen teoria tulokulmana suurvaltapolitiikkaan

Realismin perinne kansainvälisen politiikan tutkimuksessa tarjoaa perustan suurvaltapolitiikan ymmärtämiselle erityisesti silloin, kun tarkastelun kohteena ovat vallan jakautuminen, turvallisuuskilpailu ja valtioiden intressien määrittely. Realismi lähtee oletuksesta, että kansainvälinen järjestelmä on anarkkinen. Tällöin ajatellaan, että siltä puuttuu keskitetty auktoriteetti, joka voisi taata yksittäisten valtioiden turvallisuuden. Tässä ympäristössä valtioiden on turvattava olemassaolonsa omien kyvykkyksiensä avulla (Morgenthau 1948; Waltz 1979).

Klassisen realismin juuret ovat Hans J. Morgenthauin ajatuksessa vallasta ihmisen luontaisena pyrkimyksenä hallita muita. Morgenthau (1948) painotti, että politiikka on taistelua vallasta vallan vuoksi, ja siksi moraaliset ihanteet alistuvat käytännöllisille valtapyrkimyksille. Myöhemmät tulkitsijat, kuten Raymond Aron (1966) ja Reinhold Niebuhr (1944), korostivat realistisen ajattelun tragista moraalista ulottuvuutta, jossa valtiot voivat tavoitella oikeutusta ja rauhaa, mutta joutuvat samalla käyttämään voimaa niiden turvaamiseksi. Klassisen realismin näkökulmasta suurvaltapolitiikka on väistämätöntä, koska voima ja arvovalta määrittävät valtiollisen aseman kansainvälisessä hierarkiassa. Suurvallat pyrkivät säilyttämään tai vahvistamaan suhteellista asemaansa, mikä tekee niiden välisestä yhteistyöstä aina potentiaalisesti jännitteistä. Kenneth Waltzin (1979) kehittämä neorealismi eli rakenteellinen realismi siirsi analyysin yksilö- ja valtiotasolta järjestelmätasolle. Waltzin mukaan valtioiden käyttäytyminen määräytyy ennen kaikkea kansainvälisen järjestelmän rakenteesta, erityisesti vallan jakautumisesta (polarity). Moninapaisuudesta yksinapaisuuteen ja edelleen kaksinapaisuuteen siirtyminen muuttaa koko järjestelmän dynamiikkaa, ei pelkästään yksittäisten valtioiden politiikkaa.

Neorealismi tekee myös eron defensiivisen ja offensiivisen realismin välillä. Defensiivinen realismi (Waltz 1979; Jervis 1978) korostaa turvallisuuden ylläpitoa ja riskien minimointia, kun taas offensiivinen realismi (Mearsheimer 2001) näkee suurvallat luonnostaan ekspansiivisina. Eli niiden luonteelle on omaista tavoitella hegemonista asemaa, koska vain ylivoima tarjoaa kestäväää turvallisuutta. 1990-luvulla syntynyt uusklassinen realismi yhdistää järjestelmätason paineet valtion sisäisiin tekijöihin. Gideon Rose (1998) ja Randall Schweller (1998; 2004) argumentoivat, että valtion ulkopoliittinen käyttäytyminen riippuu paitsi kansainvälisestä asemasta myös eliittien tulkinnoista, institutionaalisista rakenteista ja kansallisista identiteeteistä. Näin ollen kaksi samassa järjestelmäasemassa olevaa suurvaltaa voi reagoida eri tavoin.

Tämä lähestymistapa on käyttökelpoinen analysoitaessa BRICS-valtioiden eriytyneitä arktisia strategioita, jossa Venäjä ja Kiina jakavat yhteisen kritiikin länsijohtoista järjestelmää kohtaan, niiden sisäpoliittiset tavoitteet ja talousrakenteet muokkaavat politiikan konkreettista sisältöä. Arktinen alue on realistisen teorian näkökulmasta uusjakoisen vallan tila. Kansainvälisen järjestelmän moninapaistuminen, resurssikilpailu ja teknologinen kehitys avaavat mahdollisuuksia suurvalloille, mutta samalla ne lisäävät keskinäisriippuvaista turvallisuuskonfliktia (Herz 1950), jossa kierteenä on se, että kun yksi valtio vahvistaa asemaansa esimerkiksi sotilaallisesti tai infrastruktuurisesti, muut tulkitsevat sen uhkana ja vastaavat omilla toimenpiteillään.

Realismi auttaa siis ymmärtämään, miksi arktinen, usein esitetty rauhan ja yhteistyön alueena, on yhä enemmän myös kilpailun ja vallan tasapainottelun näyttämö. Samalla se luo kehikon, jossa voidaan tarkastella, missä määrin BRICS-jäsenten arktiset narratiivit ovat strategista retoriikkaa ja missä määrin ne heijastavat todellisia vallankäytön tavoitteita. Realismi korostaa kansainvälisen järjestelmän anarkistista luonnetta, jossa valtiot toimivat omien etujensa turvaamiseksi ilman ylikansallista auktoriteettia (Liman Arabu, 2025). Arktisella tämä tarkoittaa pyrkimystä valvoa alueellista toimintavapautta, turvata luonnonvarojen hyödyntämisedellytykset ja ylläpitää sotilaallista tai taloudellista läsnäoloa (Zysk, 2016; Klimenko, 2016).

Kriittinen realismi täydentää tätä tulkintaa osoittamalla, että valtiollista toimintaa ohjaavat myös syvempiä rakenteellisia tekijöitä, kuten historialliset valta-asetelmat, teknologinen kapasiteetti ja institutionaaliset riippuvuudet (Lawani, 2020; 2021). Arktinen ei näin ollen ole vain fyysinen geopoliittinen alue, vaan osa laajempaa sosiaalista ja taloudellista maailmanjärjestystä, jonka muutokset ovat sidoksissa globaalin vallan uusintamiseen (Lagutina, 2019).

Realismin selityskyky arktisen alueen analyysissä on kuitenkin rajallinen, mikäli se ymmärretään ainoastaan valta- ja turvallisuuskilpailun logiikan kautta. Tässä tutkielmassa realismin näkökulmaa täydennetään kriittisen realismin käsitteistöllä, joka auttaa jäsentämään, miten valtiolliset intressit ja strategiat eivät synny tyhjiössä, vaan historiallisesti kerrostuneissa ja sosiaalisesti rakentuissa valtarakenteissa (Bhaskar, 1975; Archer, 1995). Kriittinen realismi erottaa toisistaan reaaliset mekanismit, jotka tuottavat poliittisia valintoja, ja empiiriset seuraukset, jotka näkyvät poliittisissa dokumenteissa ja julkisessa retoriikassa (Sayer, 2000). Tämä on keskeistä BRICS-valtioiden kohdalla, sillä niiden arktinen toimijuus ei ole pelkkä reaktio muuttuvaan globaaliin järjestelmään, vaan osa laajempaa pyrkimystä rakentaa vaihtoehtoisia maailmanjärjestystä, jossa historiallisen vallanjaon epäsymmetrioita pyritään korjaamaan (Joseph, 2020).

Kriittinen realismi korostaa, että valtiot toimivat rakenteiden mahdollistamisissa ja rajoittamisissa tiloissa (Elder-Vass, 2010). Arktista ei siis tule tarkastella vain materiaalisten resurssien kilpailun näyttämönä, vaan myös tilana, jossa valtion identiteetti, asema ja tulevaisuudenkuvasta käydään kamppailua siinä missä muillakin alueilla. Tämän vuoksi esimerkiksi Kiinan määrittely "near-Arctic state", joka vakiintuneen käytännön mukaan on suomenkielessä muodostunut "lähes arktiseksi valtioksi" ei ole pelkkä semanttinen valinta, vaan poliittinen strategia, jolla luodaan institutionaalinen oikeutus osallistua arktiseen hallintaan (Lanteigne, 2023). Kriittisen realismin näkökulmasta tämä ilmentää roolin performatiivista rakentamista tilanteessa, jossa valtiolla ei ole maantieteellistä oikeutta alueeseen, mutta sen halutaan muodostuvan toimijaksi siellä.

Sama logiikka näkyy myös Venäjän arktisessa strategiassa, jossa luonnonvarojen hyödyntämisen ja turvallisuusinfrastruktuurin korostus toimii välineenä ylläpitää suurvaltidentiteettiä ja kansallista jatkuvuutta (Klimenko, 2016; Zysk, 2016). Kriittisen realismin näkökulmasta tämä ei ole pelkkä rationaalinen valinta resurssien kontrolloimiseksi, vaan sidoksissa historialliseen kokemukseen geopolittisesta haavoittuvuudesta ja tarpeesta rajojen legitimointiin (Matin, 2021).

Kriittinen realismi voi auttaa myös selittämään, miksi BRICS ei kykene muodostamaan yhtenäistä arktista strategiaa, vaikka ryhmää yhdistää tavoite moninapaisuudesta. BRICS-valtioiden sisäiset poliittiset ja taloudelliset rakenteet eroavat syvästi toisistaan, mikä tuottaa eriytyneitä intressihorisontteja (Joseph, 2020). Venäjä ja Kiina pyrkivät vahvistamaan globaalia asemaansa myös arktisen alueen kautta, kun taas Intia, Brasilia ja Etelä-Afrikka käyttävät arktista ensisijaisesti symbolisena ulottuvuutena, jossa ne voivat korostaa globaalia etelää koskevia oikeudenmukaisuusnäkökantoja ilman merkittävää materiaalista sitoutumista (MEA, 2022; DIRCO, 2011).

Kriittisen realismin näkökulmasta arktinen on näin monitasoinen tila, jossa materiaallinen infrastruktuuri, geopoliittiset järjestelmät ja normatiiviset merkitysrakenteet kietoutuvat yhteen. BRICS-valtioiden arktista politiikkaa ei voida palauttaa yksinkertaisesti resurssikilpailuun tai ideologiseen vastakkainasetteluun, vaan se on osa suurempaa prosessia, jossa globaalin vallan, tiedon ja osallistumisoikeuden rajat neuvotellaan uudelleen (Matin, 2021; Archer, 1995).

3 BRICS ja arktinen alue vuodesta 2009 alkaen

BRICS käsite sai alkunsa Goldman Sachs'n analyysistä (O'Neill, 2001), mutta vuodesta 2009 lähtien se on institutionalisoitunut huippukokousten ja yhteistyöfoorumien kautta monikansalliseksi poliittiseksi toimijaksi. Termi BRIC (myöhemmin BRICS) (O'Neill, 2001) keskittyi aluksi vain analyysini nousevista talouksista niiden taloustieteellisen kehityksen seurantaan, ja tämä ryhmä nimettiin Brasilian, Venäjän, Intian ja Kiinan englanninkielisten nimien alkukirjainten mukaan "BRIC". BRICS ei kuitenkaan ole yhtenäinen liitto, vaan pikemminkin ryhmä / foorumi, jossa korostuvat jäsenvaltioiden omat intressit (Lagutina, 2019; Strelnikova, 2025).

Arktisella alueella BRICS-valtiot eroavat profiileiltaan merkittävästi. Venäjä on ainoa varsinainen arktinen suurvalta, jolla on sekä alueellisia että geopolittisia intressejä (Konyshov & Sergunin, 2016). Venäjä on lisäksi rakentanut merkittävää sotilaallista kapasiteettia nimenomaan arktiselle alueelle (Vidal, 2024). Kiina on puolestaan kehystänyt itsensä lähes arktiseksi valtioksi ja panostanut tieteelliseen tutkimukseen sekä logistiikkaan investointeihin, erityisesti Koillisväylän reittiin (Brady, 2017; Lantaigne, 2023). Intia on osallistunut arktiseen tutkimukseen ja energiasektoriin rajallisesti, kun taas Brasilian ja Etelä-Afrikan roolit ovat jossain määrin etäisempiä ja lähinnä välillisiä (Wang, 2023). Vaikka BRICS:llä ei ole virallista arktista strategiaa, sen jäsenvaltioiden yksittäiset politiikat vaikuttavat alueen kansainväliseen dynamiikkaan. Wangin (2023) mukaan tieteellinen yhteistyö on ollut yksi harvoista konkreettisista yhteistyömuodoista BRICS-valtioiden välillä arktisessa kontekstissa. Tämä kuitenkin osoittaa, että BRICS voi toimia alustana myös laajemmalle alueelliselle yhteistyölle siihen kuuluvien valtioiden kesken tulevaisuudessa. Toisaalta on huomioitava, että yksittäisten pienempienkin arktisten valtioiden, kuten Suomen asemoituminen kansainvälisen politiikan kentällä on merkittävä tekijä, kun arktisia voimasuhteita määritellään uudelleen (Valtioneuvosto, 2021).

BRICS-diskurssi moninapaisuudesta resonoi arktisella erityisesti resurssipolitiikan, kauppareittien ja teknologisen kehittämisen kautta (BRICS 2014; BRICS 2015; BRICS 2023). Venäjä on keskeinen arktinen toimija, kun taas Kiina asemoi itsensä lähes arktiseksi valtioksi -käsitteellä taloudelliseksi ja tieteelliseksi kumppaniksi; Intia kasvattaa läsnäoloaan ensi sijassa tutkimuksen ja energiainressien kautta; Brasilian ja Etelä-Afrikan roolit ovat toistaiseksi epäsuorempia (BRICS 2015; BRICS 2023). BRICS-instrumenteista New Development Bank ja temaattiset työryhmät voisivat periaatteessa tukea energia- ja infrastruktuurihankkeita (NDB; BRICS 2015), ja rahoitusvakauden näkökulmasta myös tietyt järjestelyt luovat puitteita makrotaloudelliselle varautumiselle (Treaty for the Establishment of a BRICS Contingent Reserve Arrangement 2014). Kuitenkin arktisen hallinnan

institutionaalinen kehikko, länsimaiden pakotteet ja jäsenmaiden erilaiset riskiprofiilit rajaavat yhteisiä avauksia, jolloin BRICS toimii enemmän kehystävänä kertomuksina ja kahdenvälisten kumppanuuksien alustana kuin yhtenäisenä arktisena politiikkablokkina (BRICS 2014; BRICS 2023).

Vuosien 2009–2025 aikana arktinen on muuttunut (IPCC 2021; IPCC 2023) sekä fyysisesti että poliittisesti. Ilmaston lämpeneminen kiihtyi arktisella selvästi globaalia keskiarvoa nopeammin, josta konkreettisina esimerkkeinä merijään laajuus ja paksuus vähenivät, sulamiskaudet pidentyivät ja ikiroudan sulaminen voimistui, mikä lisäsi infrastruktuuririskejä ja ympäristöonnettomuuksien todennäköisyyttä. Taloudellisesti huomio kohdistui erityisesti kahteen sektoriin energiaan ja logistiikkaan. Venäjän Jamalin LNG-tuotanto (Henderson & Mitrova 2020) käynnistyi vuonna 2017 ja Koillisväylän liikenne kasvoi vaihteittain, joskin vakuutusehdot, sääikkunoiden vaihtelu ja jääolosuhteiden arvaamattomuus pitivät reitin kaupallisen potentiaalin maltillisena. Grönlannin kaivoshankkeet, mukaan lukien harvinaiset maametallit, herättivät kiinnostusta, jonka vastareaktioita nousi yhä enemmän. Ympäristökysymykset ja paikallisyhteisöjen oikeudet nousivat yhä näkyvämmiksi (IPCC 2021; IPCC 2023). Samanaikaisesti turvallisuus- ja sotilaallisen varautumisen keskustelu voimistui, joskin retoriikan ja realiteettien välillä oli eroja arktisen sotilaallisen suorituskyvyn kehityksessä (Zysk 2016).

Hallinnan tasolla Arktinen neuvosto säilyi keskeisenä, ja yhteistyötä vahvistettiin sektorisopimuksin, meripelastusta vuonna 2011 (Arctic Council, 2011), öljyntorjuntaa vuonna 2013 Arctic Council (2013), ja tieteellistä yhteistyötä vuonna 2017 (Arctic Council (2017) koskevat sopimukset loivat käytännöllisiä puitteita. 2013 tarkkailijapäätökset toivat uusia ei-arktisia toimijoita Arktisen neuvoston piiriin, mikä heijasti alueen globalisoitumista (Arctic Council 2013; Exner-Pirot & Murray 2017; Steinberg & muut 2015)

Geopolitiikka kiristyi merkittävästi vuoden 2014 jälkeen, kun Krimin kriisi ja pakotteet vaikuttivat arktisiin energia- ja teknologiavirtoihin (Keil 2014; Wilson Rowe 2018). Vuoden 2022 Venäjän laajamittainen hyökkäys Ukrainaan johti Arktisen neuvoston työn laajaan keskeytykseen Venäjän kanssa ja syvensi jakolinjoja hallinnassa, taloudessa ja tieteessä (Arctic Council 2022; Koivurova & Shibata 2023). Samalla pohjoisen Euroopan turvallisuusarkkitehtuuri muuttui, kun Suomi liittyi Natoon (2023) ja Ruotsi seurasi (2024) (NATO 2023; 2024; Valtioneuvosto, 2023; Swedish Government (2024) mikä lisäsi sotilaallista koordinaatiota arktisella. EU päivitti arktisen politiikkansa vuosina 2016 ja 2021 (European Commission 2016; European Commission & EEAS 2021), painottaen ilmasto- ja kestävyystavoitteita, kestäviä investointeja ja kriittisiä raaka-aineita. Kokonaisuutena arktisen alueen vuosien 2009–2025 kehityskuva on moninainen kokonaisuus, johon liittyy nopeasti

muuttuva luonnonympäristö, hajautunut hallinta ja geopolitiikan jännitteet limittyvät, mikä tekee pitkäjänteisestä, ennustettavasta taloudellisesta toiminnasta haastavaa, mutta ei mahdotonta.

BRICS-valtioiden kiinnostus arktista kohtaan on lisääntynyt vuodesta 2009 lähtien, jolloin ryhmän institutionaalinen rakenne vakiintui ja jäsenmaat ryhtyivät koordinoimaan näkemyksiään globaalihallinnon kysymyksistä aiempaa systemaattisemmin (Lagutina, 2019). Vaikka BRICS ei ole muodollisesti arktinen toimija eikä sillä ole yhteistä arktista strategiaa, sen merkitys suurvaltapolitiittisena viitekehyksenä vaikuttaa jäsenmaiden arktisiin politiikkoihin ja roolien rakentumiseen (BRICS, 2023). Arktinen toimii BRICS-maille paitsi taloudellisen mahdollisuustilan myös identiteettipoliittisen asemoitumisen alueena, jossa ne voivat haastaa tai täydentää läntisten instituutioiden vaikutusvaltaa (Lanteigne, 2023).

BRICS-valtioiden toiminta arktisella rakentuu ennen kaikkea kansallisten tavoitteiden tasolla, mutta se heijastaa yhteisiä näkemyksiä moninapaisuudesta, resurssien hallinnasta ja geopolitiittisesta autonomiasta (Konyshov & Sergunin, 2016). Venäjän rooli on alueellinen ja sotilaallistaloudellinen, Kiinan taloudellisteknologinen, Intian tutkimus- ja energiaturvallisuuteen liittyvä, kun taas Brasilian ja Etelä-Afrikan roolit ovat välillisiä ja normatiivisia (MEA, 2022; Lanteigne, 2023).

3.1 Myytti neutraalista ja ystävällismielisestä arktisesta alueesta

Kuva arktisesta neutraalina ja ystävällismielisenä kovan voimapolitiikan ulkopuolisena alueena on ollut sitkeä, koska se nojaa konkreettisiin yhteistyörakenteisiin, jotka voidaan nähdä monenkeskisen yhteistyön kannalta harmittomina. On kuitenkin nähtävillä, että tämä kertomus peittää näkyvistä valtasuhteet, eturistiriidat ja turvallistamisen, jotka läpäisevät alueen kehitystä (Young 2010). Arktinen poikkeus on siten enemmänkin retorinen resurssi kuin tutkimukseen tai tosiasioihin perustuva tosiasia. Lisäksi viimevuosien kriisit ovat muuttaneet tätä diskurssia merkittävästi (Byers 2013; Østhaugen 2016).

Pitkään Arktista kuvattiin poikkeuksellisen yhteistyön alueeksi, jossa suurvaltapolitiikka ei olisi määräävässä asemassa (Young, 2010; Byers, 2013). Arktista aluetta on kuvattu rauhan ja yhteistyön alueena (Young, 2010). Tämän kerronnan juuret ovat kylmän sodan jälkeisessä institutionalisoitumisessa, jota Arktinen neuvosto on edustanut (Strelnikova & Chistikov, 2024). Kuitenkin mielikuva arktisena neutraalina yhteistyöalueena on yhä selkeämmin kyseenalaistunut 2000-luvulla resurssi- ja turvallisuuskysymysten korostuessa (Moe, 2021).

Tämä narratiivi korosti Arktisen neuvoston kaltaisia instituutioita sekä valtioiden keskinäistä sitoutumista kansainvälisiin sopimuksiin, kuten YK:n merioikeusyleissopimukseen (UNCLOS). Kuitenkin tutkimus on osoittanut, että kuva neutraalista ja konfliktivapaasta arktisesta on osittain myytti. Venäjän sotilaallinen läsnäolo ja infrastruktuurin rakentaminen ovat olleet jatkuvia jo Neuvostoliiton ajoista lähtien (Zysk, 2016), ja viime vuosina myös Naton intressit alueella ovat korostuneet (Østhagen, 2016). Lisäksi ilmastonmuutoksen avaamat taloudelliset mahdollisuudet kuten Koillisväylän kuljetusreitit ja energiavarannot ovat lisänneet kilpailua alueesta (Moe, 2021). Narratiivi rauhanomaisesta ja yhteistyöhön perustuvasta arktisesta toimii kuitenkin edelleen poliittisena välineenä. Se luo illuusion, että alue olisi irrallinen suurvaltakilpailusta, vaikka todellisuudessa samaan aikaan alueella on nähtävissä resurssikilpailua ja turvallisuuspoliittista kiristymistä (Wegge & Keil, 2018; Gao, 2025). Erityisesti Venäjän yli kymmenen vuotta sitten vuonna 2014 alkanut laitton hyökkäys Ukrainaan ja helmikuussa 2022 täysimittaiseksi aggressioksi laajentunut sota on muuttanut ilmapiiriä arktisenkin alueen ympärillä (Koivurova ja Shibata, 2023).

BRICS-valtioiden toiminta paljastaa tämän myytin rakentuneen historiallisen tilanteen, ei pysyvän toiminnallisen järjestyksen varaan. Arktinen ei ole geopoliittisesta kilpailusta vapaa, vaan sen resurssit, kuljetusreitit ja strateginen sijainti tuottavat valtiollista etua ja potentiaalista valtaa (Zysk, 2016). Venäjän sotilaallinen ja infrastruktuurinen läsnäolo Koillisväylällä, Kiinan identiteetti ja lähestyminen arktista ja sen logistiset avaukset, sekä Intian energia- ja tiedediplomian kehitys ovat esimerkkejä tämän kilpailullisen logiikan vahvistumisesta (Lanteigne, 2023; MEA, 2022).

3.2 BRICS:n alkuperäinen viisikko

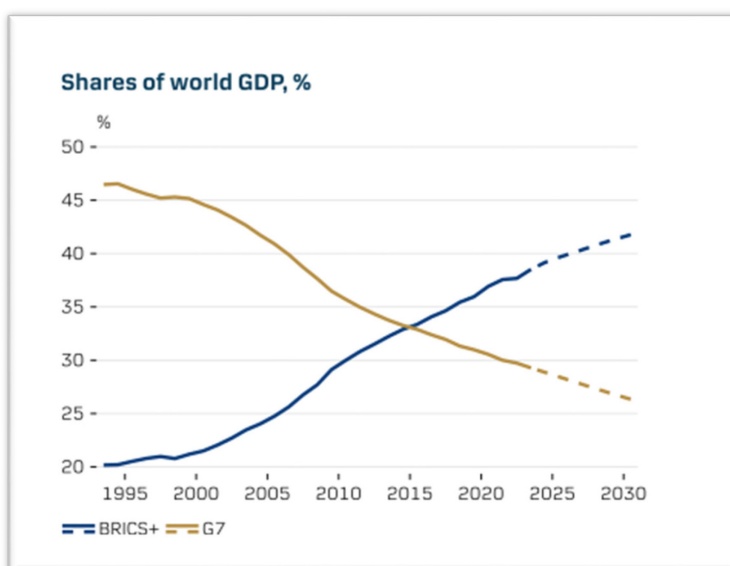
Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen toista keskeistä käsitettä ja määritellään alkuperäinen BRICS-ryhmä (Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina ja Etelä-Afrikka), joka on heterogeeninen sekä talousrakenteiltaan että geopolittisilta positioiltaan, mikä heijastuu myös suhteeseen arktiseen. Venäjä on alueellinen ydin, Kiina merkittävin ulkopuolinen taloustoimija, Intia nouseva kiinnostunut, kun taas Brasilian ja Etelä-Afrikan yhteys on lähinnä epäsuoraa. Ryhmää yhdistävät moninapaisuusretoriikka, kehityslähtöisyys ja alustava institutionaalinen yhteistyö (huippukokoukset, Sherpa-prosessi, New Development Bank), mutta arktisella saralla tavoitteet konkretisoituvat pääosin kahden- ja kolmenvälisinä aloitteina energia-, tiede- ja logistiikkayhteistyössä (Hooijmaaijers, 2022; Wang, 2024).

Termi BRICS juontaa juurensa alun perin rahoitusmaailmaan. Goldman Sachs'n ekonomisti Jim O'Neill esitteli vuonna 2001 julkaistussa analyysissä "Building Better Global Economic

BRICs” lyhenteen BRIC viittaamaan neljään nopeasti kasvavaan suureen talouteen eli Brasiliaan, Venäjään, Intiaan ja Kiinaan. Ajatuksena oli, että näiden maiden talouskasvu ja väestömittakaava muokkaavat 2000-luvun globaalia taloutta ja sijoitusvirtoja, minkä vuoksi myös kansainvälisten instituutioiden edustuksellisuutta tulisi ajan mittaan tarkistaa. Vuonna 2003 Goldman Sachs syvensi analyysiaan raportissa “Dreaming with BRICs: The Path to 2050”, joka popularisoi käsitteen ja antoi sille pitkän aikavälin kasvu- ja BKT-projektioita. Alkuperäisessä muodossaan kyse oli siis taloustieteellisestä akronyymistä (BRIC), ei poliittisesta liittoumasta (O’Neill, 2001). BRICS-valtioiden alkuperäinen kokoonpano (Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina ja Etelä-Afrikka) muodostui vaiheittain vuosina 2009–2011 pyrkimyksenä vahvistaa globaalia toimijuutta kehittyvien talouksien välillä (Lagutina, 2019).

Käsite politisoitui 2000-luvun puolivälin jälkeen, kun nämä neljä valtiota alkoivat tavata säännöllisesti ministeri- ja huippukokouksissa (ensimmäiset ulkoministeritapaamiset 2006; ensimmäinen huippukokous Jekaterinburgissa 2009). Etelä-Afrikka kutsuttiin ryhmään 2010 ja siitä tuli täysjäsen 2011, jolloin kirjainyhdistelmä sai nykyisen muotonsa BRICS (Hooijmaaijers, 2022).

Keskeistä tämän tutkielman kannalta on ymmärtää, että BRICS on syntynyt talouspuheesta, mutta kehittynyt moninapaisuutta korostavaksi poliittiseksi foorumiksi, jonka puitteissa jäsenet pyrkivät lisäämään vaikutusvaltaansa globaaleissa säännöissä ja standardeissa. Tämä lähtökohta selittää, miksi BRICS-viitekehys heijastuu arktisella ensisijaisesti retoriikan, rahoitus- ja investointikanavien sekä kahden- ja kolmenvälisten hankkeiden kautta, samalla kun jäsenvaltioiden omat kansalliset tavoitteet määrittävät konkreettisen toiminnan suunnan ja tason.

Kuva 2. BRICS+ valtioiden ja G7 valtioiden osuus maailman bruttokansantuotteesta (Danske Bank, Geopolitical Radar: Another military conflict erupts, 2025).

Kuva 2. havainnollistaa globaalin talousvallan rakennemuutosta, jossa perinteisten teollisuusmaiden G7-ryhmän osuus maailman bruttokansantuotteesta (IMF 2023) on laskenut jyrkästi 1990-luvulta lähtien, samalla kun BRICS-valtioiden osuus on kasvanut tasaisesti ja ohittanut G7:n 2010-luvun puolivälissä. Ennusteet viittaavat kehityksen jatkuvan 2030-luvulle saakka. Tämä tukee BRICS-idean perusargumenttia moninapaisesta maailmanjärjestyksestä, jossa taloudellinen painopiste siirtyy länsikeskeisestä rakenteesta kohti nousevia talouksia.

BRICS+ viittaa puolestaan BRICS-ryhmän laajentumiseen uusilla jäsenillä ja kumppanimaille. Alkuperäiseen Brasilian, Venäjän, Intian, Kiinan ja Etelä-Afrikan muodostamaan ryhmään on 2020-luvulla liitetty tai kutsuttu mukaan useita uusia valtioita, erityisesti Lähi-idästä, Afrikasta ja Latinalaisesta Amerikasta. Yhteensä varsinaisia jäsenvaltioita BRICS+:ssa vuonna 2025 on tulkinnasta riippuen 10-11kpl (Brasilia, Egypti, Yhdistyneet Arabiemiirikunta, Kiina, Venäjä, Etelä-Afrikka, Etiopia, Indonesia, Intia, and Iran. Joissakin (BRICS, 2025) lähteissä mukaan luetaan myös Saudi-Arabia, vaikka se ei ole vielä pyynnöistä huolimatta liittynyt viralliseksi jäseneksi (BRICS, 2025; Central Bank of Brazil, nd.). BRICS+ korostaa yhtä lailla alusta alkaen sille tyypillistä pyrkimystä rakentaa länsivalta-asemaa haastavaa taloudellista ja poliittista yhteistyörakennetta, jossa painottuvat globaalin etelän intressit, vaihtoehtoiset rahoitusmekanismit ja strateginen autonomia suhteessa Yhdysvaltoihin ja EU:hun (Stuenkel, 2023).

4 Tutkimusmenetelmät ja aineisto

Tämän pro gradu -tutkielman tutkimusmenetelmä on laadullinen. Tutkimuksen tavoitteena on analysoida, miten viisi (Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina ja Etelä-Afrikka) BRICS- jäsenvaltiota asemoivat itsensä suhteessa arktiseen alueeseen sekä millaisia merkityksiä, tavoitteita ja valtasuhteita niiden arktisissa narratiiveissa rakentuu. Tutkimusaineisto koostuu BRICS-valtioiden arktista aluetta koskevista virallisista poliittisista ja strategisista asiakirjoista, huippukokousten julistuksista, kansallisista strategioista, valtiollisista tiedonannoista sekä keskeisten poliittisten toimijoiden puheista. Aineisto kattaa ajallisesti vuodet 2011–2024, mikä mahdollistaa sekä BRICS-yhteistyön institutionaalisen vakiintumisen että viimeaikaisten geopoliittisten murrosten, erityisesti Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan ja suurvaltasuhteiden kiristymisen, huomioon ottamisen.

Tutkimuksen tavoitteena ei ole kuvata arktista politiikkaa operatiivisella tasolla, vaan tarkastella sitä, millaisena arktinen alue näyttäytyy tarkasteltavien valtioiden kontekstissa. Näin ollen aineisto rajautuu nimenomaan strategia-asiakirjoihin ja poliittisiin julkilausumiin, joissa valtioiden intressit, arvopohjat ja tavoitteet selkeimmin ilmaistaan. Aineisto on julkisesti saatavilla, mikä lisää tutkimuksen läpinäkyvyyttä ja mahdollistaa analyysin toistettavuuden.

Tutkimusmenetelminä hyödynnetään laadullista sisällönanalyysiä ja diskurssianalyysiä. Laadullinen sisällönanalyysi on systemaattinen menetelmä, jonka avulla laajoista tekstiaineistoista voidaan tunnistaa toistuvia teemoja, käsitteellisiä painotuksia ja merkitysrakenteita (Schreier, 2012). Tässä tutkielmassa sisällönanalyysin avulla luokitellaan erityisesti BRICS-valtioiden arktisiin narratiiveihin liittyvät keskeiset teemat: turvallisuus, taloudellinen toiminta, tieteellinen yhteistyö, infrastruktuuri, suvereniteetti ja normatiivinen legitimointi. Analyysi etenee aineistolähtöisesti, mutta sitä jäsennetään realistisen ja kriittisrealistisen teoreettisen viitekehyksen avulla, jonka kautta aineistosta nousevia ilmiöitä tulkitaan osana kansainvälisen järjestelmän valtarakenteita.

Diskurssianalyysi täydentää sisällönanalyysiä tarkastelemalla sitä, miten arktista aluetta, valtioiden rooleja ja kansainvälistä järjestystä rakennetaan kielen avulla. Diskurssianalyysin lähtökohtana on näkemys, jonka mukaan kieli ei ainoastaan heijasta todellisuutta vaan myös aktiivisesti tuottaa sitä (Fairclough, 1995). Kansainvälisen politiikan tutkimuksessa diskurssianalyysi on vakiintunut menetelmä valtioiden identiteettien, uhkakuvien ja strategisten narratiivien tarkasteluun (Hansen, 2006; Milliken, 1999). Tässä tutkimuksessa diskurssianalyysi kohdistuu erityisesti sellaisiin keskeisiin käsitteisiin kuin moninapaisuus, suvereniteetti, lähes arktinen valtio, kestävä kehitys ja sääntöpohjainen kansainvälinen

järjestys. Näiden käsitteiden avulla BRICS-valtiot rakentavat omaa narratiiviaan arktisella alueella ja suhteessa länsijohtoiseen kansainväliseen järjestelmään.

Sisällönanalyysin ja diskurssianalyysin yhdistäminen mahdollistaa kaksitasoisen tarkastelun. Sisällönanalyysi vastaa kysymykseen siitä, mitä BRICS-maat tavoittelevat arktisella alueella, kun taas diskurssianalyysi syventää ymmärrystä siitä, miten nämä tavoitteet kielellisesti esitetään, perustellaan ja normalisoidaan osaksi valtioiden ulkopoliittista toimintaa (van Noort, 2017; Wodak & Meyer, 2016). Menetelmien yhdistelmä on perusteltu, koska tutkimuskysymykset koskevat samanaikaisesti sekä valtioiden konkreettisia intressejä että niiden tapaa tuottaa arktista koskevaa todellisuutta poliittisen kielen avulla.

Realistinen näkökulma tukee valittua metodologista lähestymistapaa. Kriittinen realismi korostaa, että havaittavien diskurssien ja politiikkalinjausten taustalla vaikuttavat syvemmät rakenteelliset mekanismit, kuten taloudelliset riippuvuudet, teknologinen kapasiteetti ja historialliset valtasuhteet (Bhaskar, 1979; Elder-Vass, 2010; Joseph, 2020).

Diskurssianalyysin avulla tarkastellaan näiden rakenteiden ilmentymistä kielellisellä tasolla, kun taas sisällönanalyysi paikantaa ne konkreettisina poliittisina tavoitteina. Näin tutkimus ei jää pelkästään retoriikan tasolle, vaan pyrkii tulkitsemaan, millaisia rakenteellisia voimasuhteita BRICS-valtioiden arktiset narratiivit heijastavat.

Tutkimuksella on myös rajoitteensa. Aineisto koostuu virallisista asiakirjoista, jotka edustavat valtioiden julkista ja normatiivisesti hiottua puhetta. Tämä tarkoittaa, että epäviralliset neuvottelut, ristiriitaiset sisäiset keskustelut ja kulissien takainen valtapoliittikka jäävät väistämättä osittain analyysin ulkopuolelle. Lisäksi tutkimus ei pyri määrälliseen yleistämiseen, vaan tuottamaan syvällistä tulkinnallista ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Tästä huolimatta laadullinen lähestymistapa on tutkimustehtävän kannalta perusteltu, sillä se mahdollistaa BRICS-valtioiden arktisten narratiivien moniulotteisen ja kontekstisidonnaisen tarkastelun.

Tutkimuksen aineisto muodostuu viiden BRICS-valtion arktiseen alueeseen liittyvistä virallisista valtiollisista asiakirjoista sekä BRICS-ryhmän yhteisistä julistuksista ja toimintasuunnitelmista. Dokumentteihin sisältyy arktisia strategioita, kansallisia kehittämisohjelmia, ulko- ja tiedepoliittisia linjauksia sekä valtionjohdon hyväksymiä politiikkapapereita. Aineiston kokonaisuus muodostaa perustan, jonka kautta voidaan tarkastella, miten BRICS-valtiot kehystävät ja määrittelevät arktista aluetta poliittisesti ja strategisesti sekä toiminnaltaan. Aineistovalinta pohjautuu kolmeen keskeiseen perusteluun. Ensinnäkin tutkimuksen tavoitteena on analysoida valtioiden virallisia narratiiveja eli käsitteellisiä ja diskursiivisia rakenteita, joiden kautta valtiot jäsentävät arktisen merkitystä osana omaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa. Viralliset strategiat ja hallinnolliset linjaukset ovat tällöin ensisijainen lähde, koska ne edustavat valtiollista ääntä ja kertovat, miten toimijat pyrkivät vaikuttamaan kansainväliseen keskusteluun (vrt. Rose, 1998; Buzan & Wæver, 2003).

Toiseksi aineiston valinnalla pyritään varmistamaan vertailukelpoisuus ja ajallinen kattavuus. Tutkimuksessa käytetyt dokumentit kattavat aikavälin 2011–2024, jolloin BRICS-ryhmä on institutionalisoitunut ja sen jäsenet ovat julkaisseet arktisia tai laajemmin pohjoisia alueita koskevia politiikkapapereita. Tämä mahdollistaa sekä maiden välisen vertailevan analyysin, että sen, miten yhteiset teemat, kuten moninapaisuus, suvereniteetti, kestävä kehitys ja tiedeyhteistyö, toistuvat eri kansallisissa konteksteissa.

Kolmanneksi aineiston valinta heijastaa tutkimuksen teoreettista tulokulmaa realismiin ja narratiiviseen analyysiin. Realistisen teorian näkökulmasta viralliset valtiolliset asiakirjat paljastavat, miten suurvallat määrittävät kansalliset intressinsä suhteessa kansainvälisen järjestelmän rakenteeseen (Waltz, 1979; Mearsheimer, 2001). Narratiivisen analyysin kannalta taas kiinnostavaa on, millä käsitteillä ja retorilla keinoilla nämä intressit esitetään. Aineiston avulla voidaan siten tunnistaa BRICS-valtioiden omat arktiset tarinat: kuka toimii, missä roolissa ja millaisin tavoittein.

Aineistoa on täydennetty BRICS-huippukokousten julistuksilla ja yhteistyöasiakirjoilla, joiden kautta ryhmä esittää kollektiivisia kannanottoja globaaleihin kysymyksiin. Vaikka BRICS ei muodosta yhteistä arktista politiikkaa, sen yhteisjulistukset tarjoavat tärkeän vertailukohdan yksittäisten maiden kansallisille linjauksille. Näin voidaan arvioida, missä määrin BRICS-tasoinen retoriikka esimerkiksi moninapaisuuden ja oikeudenmukaisemman maailmanjärjestyksen korostaminen, joka näkyy myös jäsenvaltioiden arktisissa puheissa ja

strategioissa. Valitut dokumentit ovat kaikki virallisesti julkaistuja, julkisesti saatavilla olevia lähteitä, ja ne on kerätty ensisijaisesti valtiollisilta ja institutionaalisilta verkkosivuilta.

Taulukko 1. Tutkielman tutkimusaineisto.

Taulukko esittää aineistoon sisältyvät dokumentit erikseen värikoodattuna lukemisen helpottamiseksi ja niiden lähdetiedot (laajemmat lähdetiedot verkko-osoitteineen ks. Liitteet).

Valtio / Ryhmä	Dokumentin nimi	Lähde
Venäjä	Basic Principles of the State Policy of the Russian Federation in the Arctic for the Period up to 2035	Russian Federation. (2020a). Basic principles of the state policy of the Russian Federation in the Arctic for the period up to 2035. (Presidential Decree No. 164, March 5, 2020).
Venäjä	Strategy for the Development of the Arctic Zone of the Russian Federation and National Security up to 2035	Russian Federation. (2020b). Strategy for the development of the Arctic zone of the Russian Federation and national security up to 2035. Ministry for the Development of the Russian Far East and Arctic.
Venäjä	State Program: Socio-Economic Development of the Arctic Zone of the Russian Federation	Russian Federation. (2021). State program: Socio-economic development of the Arctic zone of the Russian Federation. Government of the Russian Federation.
Venäjä	Russian Maritime Doctrine 2022	Russian Federation. (2022). Maritime doctrine of the Russian Federation.
Venäjä	Russian Arctic Strategy 2020	Security Council of the Russian Federation. (2013). <i>Russian Arctic strategy</i> .
Kiina	China's Arctic Policy (White Paper)	State Council Information Office of the People's Republic of China. (2018). <i>China's Arctic policy</i> .
Kiina	Vision for Maritime Cooperation under the Belt and Road Initiative	National Development and Reform Commission. (2017). <i>Vision for maritime cooperation under the Belt and Road Initiative</i> .
Kiina	China's Polar Research Institute Annual Report	Polar Research Institute of China. (2019). <i>Annual report</i> .
Kiina	14th Five-Year Plan for National Economic and Social Development (2021–2025)	Government of the People's Republic of China. (2021). <i>The 14th five-year plan for national economic and social development (2021–2025)</i> .
Kiina	Report on China's Participation in Arctic Affairs	Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2022). <i>Report on China's participation in Arctic affairs</i> .

Intia	India's Arctic Policy: Building a Partnership for Sustainable Development	Government of India. (2022). <i>India's Arctic policy: Building a partnership for sustainable development</i> . Ministry of Earth Sciences.
Intia	India and the Arctic: Opportunities and Challenges	Ministry of External Affairs, Government of India. (2019). <i>India and the Arctic: Opportunities and challenges</i> .
Intia	India's Polar Research Programme: Vision 2035	National Centre for Polar and Ocean Research. (2021). <i>India's polar research programme: Vision 2035</i> .
Intia	Science Diplomacy and India's Arctic Engagement	Department of Science & Technology, Government of India. (2020). <i>Science diplomacy and India's Arctic engagement</i> .
Intia	Annual Report on India's Polar Research Expeditions	National Centre for Polar and Ocean Research. (2023). <i>Annual report on India's polar research expeditions</i> .
Brasilia	White Paper on Brazilian Foreign Policy	Ministry of Foreign Affairs of Brazil. (2018). <i>White paper on Brazilian foreign policy</i> .
Brasilia	Brazil's Participation in the Scientific Committee on Antarctic Research (SCAR) and Arctic Observership	Ministry of Science, Technology and Innovation, Brazil. (2020). <i>Brazil's participation in the Scientific Committee on Antarctic Research (SCAR) and Arctic observership</i> .
Brasilia	National Strategy for Science, Technology, and Innovation 2021–2030	Government of Brazil. (2021). <i>National strategy for science, technology and innovation 2021–2030</i> .
Brasilia	Brazil–Russia Cooperation Agreement on Polar Research	Government of Brazil & Russian Federation. (2017). <i>Brazil–Russia cooperation agreement on polar research</i> .
Brasilia	Brazil's Position Paper on Polar Governance	Ministry of Environment, Brazil. (2019). <i>Brazil's position paper on polar governance</i> .
Etelä-Afrikka	South Africa's Antarctic and Southern Ocean Research Plan (2014–2024)	Department of Science and Technology, Republic of South Africa. (2014). <i>South Africa's Antarctic and Southern Ocean research plan (2014–2024)</i> .
Etelä-Afrikka	South African Polar Research Infrastructure (SAPRI) Framework	National Research Foundation. (2021). <i>South African polar research infrastructure (SAPRI) framework</i> .

Etelä-Afrikka	White Paper on Science, Technology and Innovation	Department of Science and Innovation, Republic of South Africa. (2019). <i>White paper on science, technology and innovation</i> .
Etelä-Afrikka	Foreign Policy White Paper: Building a Better World: The Diplomacy of Ubuntu	Department of International Relations and Cooperation. (2011). <i>Foreign policy white paper: Building a better world – The diplomacy of Ubuntu</i> .
Etelä-Afrikka	South Africa's Arctic Engagement Statements at BRICS and UN Forums	Department of International Relations and Cooperation. (2018–2023). <i>South Africa's Arctic engagement statements at BRICS and UN forums</i> .
BRICS	BRICS Leaders Xiamen Declaration	BRICS. (2017). <i>BRICS leaders Xiamen declaration</i> .
BRICS	BRICS Johannesburg II Declaration	BRICS. (2023). <i>Johannesburg II declaration</i> .
BRICS	BRICS Action Plan for Innovation Cooperation (2017–2020)	BRICS. (2017). <i>BRICS action plan for innovation cooperation (2017–2020)</i> .
BRICS	BRICS Ufa Declaration	BRICS. (2015). VII BRICS Summit Ufa Declaration.
BRICS	BRICS Yekaterinburg Joint Statement of the BRIC Countries' Leaders	BRICS. (2009). BRICS Yekaterinburg Joint Statement of the BRIC Countries' Leaders.

4.1 Tutkimusote, etiikka ja käytetyt menetelmät

Tutkimusotteena on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus pohjautuu kaikkeen tietoon, joka ei ole numeroitua tai laskettua. Laadullisen tutkimuksen toteutustavat voivat vaihdella haastatteluista aina dokumenteista kerättyyn aineistoon (Saunders, Lewis & Thornhill, 2007). Laadulliselle tutkimukselle ominaisia piirteitä on muun muassa se, että tutkimuksessa käytetty tieto on laadultaan kokonaisvaltaista, ja se on luonnollista eli olemassa olevaa eli sitä ei itse luoda. Tälle tutkimusmenetelmälle tutkimussuunnitelman muotoutuminen tutkimusprosessin aikana on luonnollista ja sille ei siksi tule asettaa liian tiukkoja raameja, jotta löydökset ovat mahdollisimman laajasti aineistosta hankittuja (Hirsjärvi & muut, 2009).

Näiden edellä lueteltujen laadulliselle tutkimukselle tyypillisten ominaisuuksien puolesta voidaan myös todeta, että laadullinen tutkimusmenetelmä palvelee parhaiten myös tätä tutkimusta ja sen toteutumista. Aineistoa tulkitessa tulee kyetä näkemään myös sitä toimialaa, jossa tutkittavaa aineistoa tarkastellaan. Siksi tutkimuksen kannalta ei ole

hyödyllistä asettaa liian tiukkoja raameja sille mitä tai minkälaisia havaintoja tutkittavasta aineistosta löydetään.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on suuri vastuu siinä, ettei hän lukitset itseään ja tavoitteitaan tiettyyn hypoteesiin tai pyri löytämään vain odotettuja löydöksiä tutkitusta aineistosta. Tutkijan tuleekin luottaa enemmän omaan havainnointiin ja kykyyn analysoida tutkittavaa tietoa. Aineisto tulee analysoida mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, jolla mahdollistetaan tutkielmalle se, että havainnot perustuvat mahdollisimman laajaan tietoon eikä yksittäisiin sanoihin tai kohtiin aineistossa. Tutkija ei voi määrittää sitä mikä on tärkeää tutkia, jotta tutkimuksesta saadut havainnot tukisivat valittua teoriaa tai ennalta määritettyä hypoteesia. Aineistosta tulee pyrkiä löytämään havaintoja, joita ei tutkimuksen alussa osattu edes välttämättä ajatella löydettävän. Tällöin analyysi on ollut riittävän kokonaisvaltaista (Hirsjärvi & muut, 2009).

Laadullinen tutkimus keskittyy erityisesti siihen, miten ilmiöt ilmaistaan kielellisesti ja millaisia merkitysrakenteita teksteihin sisältyy. Aineistoa ei käsitellä standardoituna datana, vaan sitä jäsennetään temaattisesti ja käsitteellisesti eri luokkiin (Saunders ym., 2014). Laadullinen tutkimus rakentuu usein aiemman tutkimuskirjallisuuden, teoreettisten näkökulmien, tekstimuotoisen aineiston sekä tutkijan tulkintojen ja johtopäätösten vuorovaikutuksesta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Menetelmän valinta on keskeinen osa tutkimusprosessia, sillä se määrittää, millä tavoin aineistosta tehdyt havainnot erotellaan ja analysoidaan (Alasuutari, 2011).

Tässä tutkielmassa analyysin kohteena ovat viralliset, valtiolliset ja institutionaaliset dokumentit. Tällaisia asiakirjoja tutkittaessa on tärkeää huomioida, että ne on alun perin laadittu hallinnollisiin, poliittisiin tai strategisiin tarkoituksiin, ei tutkimuskäyttöön. Näin ollen ne eivät ole tutkimuksen näkökulmasta neutraaleja tai täydellisiä lähteitä, vaan heijastavat laatijoidensa tavoitteita, normeja ja institutionaalisia reunaehtoja (Alastalo & Vuori, 2021). Institutionaaliset dokumentit voivat olla joko julkisia tai ei-julkisia, ja niiden analyysissä on vältettävä jälkikäteistä arviointia, joka irrottaa asiakirjat niiden alkuperäisestä kontekstista. Tässä tutkielmassa käytetyt dokumentit ovat julkisia asiakirjoja (ks. Taulukko 1.)

Pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan virallisia institutionaalisia dokumentteja. Tutkielman analyysin toteutus tapahtui laadullisen sisällönanalyysin kautta. Tämän avulla aineistosta pyrittiin löytämään tutkielman kannalta keskeiset teemat ja sisällölliset havainnot, jotka koostettiin kokonaisuudeksi ja pelkistettiin (ks. taulukko 2.). Pyrkimyksenä on löytää aineistosta se, mitä siinä sanotaan ja toisaalta analysoida kontekstia suhteessa valtioiden narratiiveihin. Analyysissä ei siis oteta tarkasteluun yksityiskohtaisia tietoja vaan pyritään löytämään tutkittavan aineiston teemat ja narratiivit. Laadullisessa sisällönanalyysissä

tutkijan tulee kyetä tunnistamaan ja havainnoimaan sisällöllisesti relevantteja elementtejä. Päämääränä on muodostaa kokonaisuus ja siten rakentaa ymmärrettävä kokonaisuus aineistosta, ja vastata tutkielmalle asetettuihin tutkimuskysymyksiin, jotka olivat:

- millaisia ääneen lausuttuja tavoitteita viidellä BRICS-valtiolla on arktisella alueella, ja
- missä määrin BRICS-ryhmän yhteinen toiminta ja narratiivi eroaa yksittäisten valtioiden tavoitteista.

Analyysi etenee vaiheittain, jolloin aineistoa luetaan, koodataan ja tiivistetään useassa kierroksessa. Tavoitteena on tuottaa selkeä ja perusteltu sanallinen tulkinta tutkittavasta ilmiöstä, joka tekee näkyväksi aineiston keskeiset havainnot ja niiden väliset suhteet (Vuori, 2021).

5 Aineiston analyysi

Tässä luvussa suoritetaan pro gradu -tutkielman aineiston analyysi sekä vastataan tutkimukselle asetettuihin tutkimuskysymyksiin, jotka olivat: Millaisia tavoitteita tutkittavat viisi valtiota omaavat koskien arktista aluetta, ja missä määrin BRICS ryhmän narratiivi ja toiminta eroaa yksittäisten valtioiden tavoitteista? Analyysin tulokset on saatu analysoimalla tutkimuksen aineistona käytettyjä virallisia valtiollisia ja BRICS:n dokumentteja, joita on kerätty kaikilta viideltä BRICS valtiolta sekä BRICS:ltä. Eri dokumentteja oli aineistona yhteensä 30. Ajallisesti aineisto on julkaistu vuodesta 2011 alkaen painottuen kuitenkin vuosiin 2019–2024. Aineisto koostui julkisesti saatavilla olevista lähteistä (ks. 4.1). Tutkimuksen tavoitteena oli löytää vastaus siihen, miten BRICS:n alkuperäiset viisi jäsentä asemoivat itsensä suhteessa arktiseen alueeseen.

Tutkimustulokset esitetään neljässä osassa, jota kutakin käsitellään omassa alaluvussa. Alaluvuissa käsitellyt teemat ovat irrotettu siten omiksi teemoiksi, jotta niiden avulla kyetään mahdollisimman hyvin tarkastelemaan tutkimuksen teoreettisen kehyksen eli realistisen teorian kautta BRICS:n valtioiden ja järjestön asemoitumista suhteessa arktiseen alueeseen. Alaluvut ovat voimapolitiikka, arktinen osana muuttuvaa maailmanjärjestystä, kansalliset intressit ja BRICS:n yhtenäisyys arktisessa narratiivissa. Tämän luvun viimeisenä käsitellään edellä mainittujen alalukujen yhteenveto BRICS yhteistyön kontekstissa, jossa nivotaan yhteen eri alaluvuissa käsitellyt havainnot eri teemoista.

5.1 Venäjä: arktinen suurvalta

Venäjän valtiollinen arktinen narratiivi nojaa valtion virallisiin asiakirjoihin, joissa arktinen määritellään strategiseksi prioriteetiksi, suvereniteetin ja turvallisuuden alueeksi sekä talouskasvun moottoriksi. *Basic Principles of the State Policy of the Russian Federation in the Arctic for the Period up to 2035* ja *Strategy for the Development of the Arctic Zone and National Security up to 2035* määrittävät tavoitteiksi alueellisen koskemattomuuden varmistamisen, luonnonvarojen järjestelmällisen hyödyntämisen, logistiikka- ja energiahankkeiden (erityisesti LNG) edistämisen sekä pysyvän läsnäolon Koillisväylällä (Russian Federation, 2020a; 2020b).

State Program for the Socio-Economic Development of the Arctic Zone of the Russian Federation (2021) konkretisoi kehikon budjetti- ja ohjelmatasolle (satamat, lentoasemat, viestiyhteydet, asukkaiden sosioekonomiset palvelut), kun taas *Russian Maritime Doctrine* (2022) korostaa arktista merialuetta strategisena kokonaisuutena, jonka hallinta edellyttää

jäänmurtokapasiteettia, merivalvontaa ja sotilaallista valmiutta (Russian Federation, 2021; 2022).

Venäjän tavoitteet arktisella ovat suvereniteetin ja turvallisuuden varmistaminen, resurssi- ja energiavetoisen talouskehityksen vahvistaminen sekä Koillisväylän kehittäminen kansallisena ja valikoidusti kansainvälisenä kuljetusreitteinä (Russian Federation, 2020a; 2020b; 2021; 2022). BRICS-tasoon verrattuna Venäjä korostaa eksplisiittisemmin turvallisuutta ja suvereniteettia, kun puolestaan BRICS-julistukset painottavat yhteistyötä, infrastruktuuria ja moninapaisuutta ilman arktista erityismandaattia. Niinpä BRICS tarjoaa Venäjälle kehityksen talous- ja rahoitusyhteistyölle, kun taas ydintavoitteet pysyvät kansallisina (BRICS, 2017; 2023).

Venäjän arktinen toimijuus perustuu pitkälti maantieteeseen, resurssipohjaan ja sotilaalliseen kapasiteettiin. Koillisväylä, Luoteis-Venäjän energia- ja mineraalivarannot sekä asevoimien Pohjoisen laivaston tukikohdat tekevät siitä alueen keskeisimmän valtion.

Talousohjelmissa painopiste on ollut hiilivetyjen hyödyntämisessä, nesteytetyn maakaasun hankkeissa ja infrastruktuurissa, joita on edistetty myös ulkomaisella pääomalla ja teknologiyhteistyöllä. Kansainvälinen turvallisuusympäristö ja pakotteet ovat kuitenkin kiristäneet rahoitus- ja teknologiakanavia, mikä lisää Venäjän tarvetta BRICS-kumppanuuksille, erityisesti energiamarkkinoilla ja logistiikassa. Samalla Venäjä tasapainottaa arktista agendaa hakemalla investointeja ja kuljetusvolyymeja, mutta varaa suvereniteetin ydinalueet tiukan kansallisen kontrollin piiriin. Venäjä on pyrkinyt rakentamaan itselleen yhteistyöidentiteettiä arktisessa kontekstissa, vaikka sen toiminta on usein painottunut resurssi- ja turvallisuuskysymyksiin (Mäkeläinen, 2019).

Venäjä määrittelee arktisen ennen kaikkea suvereniteetin, turvallisuuden ja resurssiperustaisen vallan lähteenä. Valtion perusasiakirjoissa arktinen nostetaan "kansalliseksi prioriteetiksi" ja "talouskasvun moottoriksi", jonka hallinta edellyttää alueellista valvontaa, sotilaallista läsnäoloa ja luonnonvarojen järjestelmällistä hyödyntämistä (Russian Federation 2020a; 2020b). Tämän priorisoinnin logiikka on realistinen: ensin varmistetaan alueellinen koskemattomuus ja toimintavapaus, sen jälkeen turvataan resurssi- ja kuljetusinfrastruktuuri, ja instituutioita tai kumppanuuksia hyödynnetään välineellisesti, mikäli ne tukevat edellä mainittuja tavoitteita (Klimenko 2016; Konyshchev & Sergunin 2016).

Venäjän arktinen strategia rakentuu "luoteisen bastionin" ja Kuolanniemimaan ympärille, jossa sijaitsee strategisten ydinasejoukkojen suoja, ilmapuolustus ja merivalvonta muodostavat arkkitehtuurin, joka rajoittaa vastustajan liikkumavapautta pohjoisilla merialueilla (Zysk 2016). 2010-luvulla ja 2020-luvun alussa Venäjä modernisoi pohjoisen tukikohtaverkostoa, otti käyttöön uusia ilmapuolustus- ja rannikkopattereita, vahvisti arktista

prikaatirakennetta sekä panosti tilanteenkuvaan ja etsintä- ja pelastuskykyihin, jotka palvelevat sekä turvallisuus- että talousintressejä (Klimenko 2016; Russian Federation 2022). Reaalipolitiikan kannalta kyse on uskottavan läsnäolon ylläpitämisestä ja eskalaatiokynnyksen nostamisesta, samalla kun logistinen selkäranka (satamat, lentokentät, viestiyhteydet) varmistaa kyvyn tukea taloudellista aktiviteettia Koillisväylällä ja rannikolla (Konyshev & Sergunin 2016).

Venäjä ankkuroi arktisen talousstrategiansa hiilivetyihin (LNG, kaasua, öljy), kaivannaisiin ja Koillisväylän (Northern Sea Route, NSR) kehittämiseen. Nesteytetyn maakasun kaltaisten hankkeiden ympärille rakennetaan vientiä, teknologiaa ja rahoitusta, joita tukevat valtion ohjaus ja sääntely (Russian Federation 2020b). NSR nähdään sekä kansallisena sisäisenä kuljetusreitteinä että potentiaalisena kansainvälisen kaupan väylänä, jonka käyttöastetta on tarkoitus kasvattaa valtion asettamien tonnistotavoitteiden mukaisesti (Moe 2021; Russian Federation 2020b). Jäänmurtajalaivaston erityisesti ydinkäyttöisten alusten ja suunnitellun LIDER-luokan kehittäminen on keskeinen kapasiteetti-investointi, jolla Venäjä pyrkii pitämään yllä ympärivuotista liikennöitävyyttä ja suvereniteettia operatiivisena kykynä (Klimenko 2016; Konyshev & Sergunin 2016).

Venäjä toimii arktisen oikeus- ja instituutiokehikon sisällä mutta tulkitsee sitä kansallisen etunsa valossa. UNCLOS tarjoaa puitteet talousvyöhykkeille ja mannerjalustalle. Venäjä on aktiivisesti vienyt laajennettuja mannerjalustavaateitaan YK:n mannerjalustakomission käsittelyyn, vaikka ne limittyvät Tanskan/Grönlannin ja Kanadan vaateiden kanssa (Keil 2018). Arktisen neuvoston puitteita hyödynnetään ensisijaisesti ”matalan politiikan” yhteistyöhön (ympäristö, tutkimus, pelastus), mutta turvallisuuskysymykset pidetään neuvoston ulkopuolella kahden- ja monenvälisin sotilaallisin järjestelyin realistinen tehtävänjako, jossa instituutiot nähdään kustannusten ja riskien hallinnan välineinä (Klimenko 2016; Keil 2018). Vuoden 2022 jälkeen asetetut pakotteet rajoittivat sen yhteistyötä, mutta Venäjä pyrki kompensoimaan teknologia- ja rahoitusvajetta vaihtoehtoisilla kumppanuuksilla sekä kotimaisella substituutiolla (Russian Federation 2022; Moe 2021).

Identiteetti- ja statusulottuvuus kytkeytyy realismiin kahdella tavalla. Ensiksi arktinen viitekehys tarjoaa Venäjälle suurvalta-areenan, jossa materiaallinen etumatka (maantiede, jäänmurtajat, rannikkoinfrastruktura) voidaan muuntaa symboliseksi pääomaksi ja neuvotteluvoimaksi (Konyshev & Sergunin 2016). Toiseksi Venäjä kehystää arktisen rauhan ja yhteistyön alueeksi” silloin, kun se tukee investointien vetovoimaa ja oikeuttaa kansainvälisen osallistumisen valtion asettamilla ehdoilla, kuitenkin samaan aikaan jännitteiden kiristyessä painopiste siirtyy suvereniteetin ja turvallisuuden korostamiseen

(Klimenko 2016). Molemmat narratiivit palvelevat samaa realistista päämäärää suurvallan toimintavapauden maksimoimista.

Venäjän arktinen politiikka voidaan nähdä johdonmukaisesti realistista teorian koulukunnan mukaiseksi. Järjestelmä on anarkinen, suurvaltakilpailu jatkuvaa ja resurssit sekä maantiede ovat valtaa. Siksi Venäjä investoi kyvykkyyksiin, vahvistaa oikeudellisia ja hallinnollisia vipuvarsia, käyttää instituutioita valikoivasti ja hakee kumppanuuksia, kun ne lisäävät sen autonomiaa ja vähentävät riippuvuutta kriittisistä tuonneista tai kuljetusreiteistä. Samalla taloudellinen logiikka energia- ja kaivannaisvientiin tukeutuminen sitoo politiikan globaaleihin markkinoihin, joiden häiriöt (pakotteet, vakuutus- ja rahoitusehdot, teknologiarajoitteet) muodostavat keskeisen rajoitteen Venäjän arktisille tavoitteille (Moe 2021; Russian Federation 2022).

5.2 Kiina: lähes arktinen valtio

Kiinan arktinen politiikka määritellään valkoisessa kirjassa *China's Arctic Policy* (2018), jossa Kiina asemoituu lähes arktiseksi valtioksi eli lähes arktiseksi valtioksi ja sitoutuu osallistumisen periaatteisiin (kunnioitus, yhteistyö ja kestävyys). Asiakirja liittyy arktisen tieteeseen, ympäristönsuojeluun, talouteen ja kuljetusreitteihin (State Council Information Office of the PRC, 2018). *Vision for Maritime Cooperation under the Belt and Road Initiative* ja *Report on China's Participation in Arctic Affairs* kytkevät *Polar Silk Road* -hankkeen osaksi Belt and Road -strategiaa: logistiset kokeilut, energiayhteistyö ja teknologinen kyvykkyys nähdään välineinä toimitusvarmuuden ja pitkän aikavälin autonomiahyötyjen kasvattamiseen (NDRC, 2017; Ministry of Foreign Affairs of the PRC, 2022; Government of the PRC, 2021).

Kiinan tavoitteet arktisella ovat tieteellinen ja ilmastoon liittyvä yhteistyö, resurssi- ja energiayhteistyö (erityisesti nesteytettymaakaasu eli LNG), logististen reittien ja standardien kehittäminen osana *Polar Silk Roadia* sekä normatiivinen sitoutuminen UNCLOS- ja Arktisen neuvoston puitteisiin (State Council Information Office of the PRC, 2018; NDRC, 2017; Ministry of Foreign Affairs of the PRC, 2022). BRICS-taso toistaa Kiinan painotuksia yhteistyöstä, infrastruktuurista ja teknologiasta, joskin ero kansalliseen tasoon on siinä, että BRICS-kehys on yleinen ja alueneutraali, kun taas Kiinan kansallisissa asiakirjoissa arktinen on nimetty erikseen Jääsilkkitien eli *Polar Silk Road* -konseptin kautta (BRICS, 2017; 2023).

Kiina määritteli itsensä lähes arktiseksi valtioksi lähes arktiseksi valtioksi -toimijaksi ja julkaisi arktisen valkoisen kirjan vuonna 2018, jossa painotetaan tieteellistä yhteistyötä, ympäristönsuojelua ja Jääsilkkitien (*Polar Silk Road*) kehittämistä. Tämä käytännössä

voidaan nähdä Kiinan kasvavana kiinnostuksena ja avauksena, kohti arktista aluetta. Konkreettisesti tämä on näkynyt esimerkiksi Kiinan rajaviranomaisten harjoitteluna arktisella alueella, joka on ensimmäinen kerta, kun Kiina on lähettänyt aseellisia joukkoja arktiselle viralliseen harjoitukseen (Reuters, 2025). Käytännössä Kiinan läsnäolo näkyy polaaritutkimuksessa, logististen reittien kokeiluissa sekä valikoiduissa energia- ja infrastruktuurisijoituksissa yhteistyössä arktisten valtioiden kanssa. Kiina tunnustaa rannikkovaltioiden oikeudet UNCLOS-kehyksessä, mutta pyrkii samalla vahvistamaan omaa vaikutusvaltaansa taloudellisin välinein ja standardeja muokkaamalla.

Kiina asemoituu arktiselle ennen kaikkea taloudellisen ja teknologisen valtaresurssin, toimitusketju- ja energiaturvallisuuden sekä pitkän aikavälin merireittipolitiikan kautta. Kiinan valkoinen kirja (2018) määrittelee maan lähes arktiseksi valtioksi ja kehystää osallistumisen periaatteisiin (kunnioitus, yhteistyö), mutta käytännössä tavoitteet ovat instrumentaalisia. Keskeinen narratiivi on kuitenkin mahdollisuus päästä käsiksi resursseihin (LNG, kriittiset mineraalit), vaikutus standardeihin ja reitteihin (Jääsilkkitie/Polar Silk Road) sekä tieteellisteknologisen kyvykkyyden kasvattaminen arktisissa oloissa (PRC 2018; Brady 2017; Lanteigne 2020).

Kiina haki arktisen neuvoston tarkkailijaksi vuosia ja sai aseman 2013, minkä jälkeen se on painottanut sitoutumista olemassa oleviin sääntöihin, erityisesti UNCLOS-kehykseen ja rannikkovaltioiden oikeuksiin (PRC 2018). Realistisesti tämä on kustannustehokas legitimaatiostrategia, jossa instituutioita hyödynnetään läsnäolon oikeuttamiseen, mutta turvallisuus- ja suvereniteettikysymykset vältetään, jotta ei synny suoraa vastakkainasettelua rannikkovaltioiden tai Naton kanssa (Brady 2017; Lanteigne 2020).

Kiina on kytkeytynyt arktisen energiaan erityisesti Venäjän kautta, josta Kiina hakee hajautusta energiahuoltovarmuuteen ja monipuolisempiin resurssivarantoihin (Moe 2021; Lanteigne 2020). Investointeja ja yritysostoja on arvioitu tapauskohtaisesti Grönlannissa, Islannissa ja Norjassa, mutta osa hanke-ehdotuksista on kariutunut vastaanottajamaiden turvallisuusarvioihin ja EU-/Nato-maiden seulontoihin (Brady 2017; Lanteigne 2023). Realistisesti tämä heijastaa kilpailevien toimijoiden tasapainottamista taloudellisilla ja sääntelyinstrumenteilla.

Jääsilkkitie linkittää arktisen Belt and Road -kehykseen. Kiina on lisännyt kokeiluluonteisia Koillisväylän kuljetuksia 2010-luvun puolivälistä, ja kiinalaisten jäänmurtokykkyjen (Xuelong/Xuelong 2) kehittäminen tukee tutkimusta ja navigaatiokyvykkyyttä (Humpert 2018; PRC 2018). Vaikka ympärivuotinen, laajamittainen kaupallinen liikenne on toistaiseksi rajallista vakuutus-, sää- ja jääolosuhdesyistä, realistinen hyöty on kaksijakoinen, jossa

kerätään operatiivista tietoa ja pienennetään pitkällä aikavälillä riippuvuutta pullonkauloista, kuten Malakan salmesta (Humpert 2018; Lanteigne 2020).

Vuoden 2022 jälkeen pakotteet ja teknologiarajoitteet vaikeuttivat Venäjä-yhteistyön rahoitus- ja laiteketjuja; samaan aikaan Euroopan seulonta tiukentui kriittisten investointien osalta. Kiinan strategia on pysynyt varovaisen opportunistisena (Lanteigne, 2023; Moe, 2021).

Kiina käyttää instituutioita legitiimiyden hankkimiseen, kumppanuuksia resurssi- ja reittipääsyyn sekä tiedettä ja teknologiaa kyvykkyyksien kasvattamiseen. Tavoite on pitkän aikavälin autonomia ja vaikutusvalta arktisessa taloudessa ja logistiikassa ilman suoraa haastetta rannikkovaltioiden suvereniteetille.

5.3 Intia: kasvava kiinnostus ja tieteellinen diplomatia

Intian arktinen politiikka jäsentää tavoitteet kolmeen kategoriaan. Nämä ovat tiede ja ilmasto, taloudelliset mahdollisuudet (energia, meriliikenne, raaka-aineet) sekä osallistuminen hallintaan sääntöpohjaisen kehyksen kautta (Government of India, 2022). Aiemmat ministeriö- ja tutkimusasiakirjat korostavat Huippuvuorten tutkimusasemaa ja datan merkitystä kotimaan ilmasto- ja vesiturvallisuudelle (Ministry of External Affairs, 2019; NCPOR, 2021; 2023; Department of Science & Technology, 2020).

Intian tavoitteet arktisella ovat tieteellisen läsnäolon vahvistaminen, vaihtoehtoisten energia- ja kuljetuskanavien kartoittaminen riskien hajauttamiseksi sekä kansainvälisen aseman ja osaamisen vahvistaminen yhteistyön kautta (Government of India, 2022; NCPOR, 2023). BRICS-tasolla korostuvat samat yleiset teemat (kestävä infrastruktuuri, tiede ja teknologia), mutta Intian kansalliset asiakirjat ovat varovaisempia turvallisuuskysymyksissä ja konkreettisia energia- ja logistiikkayhteyksiä käsitellään tapauskohtaisesti ilman selkeitä päämääriä tai suunnitelmia niiden toimeenpanemiseksi (BRICS, 2017; 2023).

Intian kiinnostus arktiseen on voimistunut erityisesti tieteen, ilmaston ja energian toimitusvarmuuden näkökulmista. Intialla on pitkäaikainen polaaritutkimusohjelma ja tutkimusinfrastruktuuria Huippuvuorilla, ja se toimii Arktisen neuvoston tarkkailijana. Uudemmat politiikkalinjaukset korostavat taloudellisia mahdollisuuksia muun muassa raaka-aineiden (mineraalit ja maakaasu) sektoreilla ja yhteyksiä Koillisväylän mahdollisiin kuljetusreitteihin yhteistyössä kumppanimaiden kanssa. Intian lähestymistapa on asteittainen ja monikanavainen, jossa yhdistyy tieteellisen läsnäolon, energia-alan kumppanuudet ja normatiivisen osallistumisen kaltaiset elementit, jotka palvelevat Intian globaaleja intressejä. Intian arktinen toimijuus on väline sen pitkän aikavälin energia- ja toimitusketjuturvallisuuden,

teknologisen kyvykkyyden sekä kansainvälisen aseman vahvistamiseen. Intia on ollut Arktisen neuvoston tarkkailija vuodesta 2013 (Arctic Council, 2013) ja julkaisi ensimmäisen kattavan arktisen politiikkansa vuonna 2022, jossa painotetaan kolmea toisiaan vahvistavaa tavoitetta, tiede ja ilmasto, taloudelliset mahdollisuudet sekä hallintaan vaikuttaminen sääntöpohjaisen kehikon puitteissa (MEA, 2022). Realistisesti painopiste on kuitenkin toimitusvarmuudessa ja strategisessa autonomiassa. Intian näkökulmasta arktinen tarjoaa vaihtoehtoisia reittejä ja lähteitä, jotka voivat pitkällä aikavälillä hajauttaa Intian riippuvuuksia sen taloudelle kriittisillä sektoreilla. Nämä sektorit ovat keskeisessä asemassa Intian pyrkiessä jatkamaan talouskasvun tiellä sen ollessa jo nyt maailman viidenneksi suurin talous (Wold Bank, 2025).

Intia perusti Himadri-tutkimusaseman Huippuvuorille 2008 ja on sittemmin laajentanut polaaritutkimusta ilmakehään ja meriekosysteemeihin liittyviin teemoihin (NCPOR, 2021). Tieteellinen läsnäolo tuottaa dataa ilmastoriskeistä, joilla on suoria vaikutuksia Intian vesi- ja satojärjestelmiin, mutta se myös rakentaa inhimillistä pääomaa ja kaksikäyttöistä osaamista arktisissa olosuhteissa toimimiseen (MEA, 2022; NCPOR, 2021). Kaikki toimet ovat sen suuntaisia, että Intian tieteellinen jalanjälki toimii matalan kitkan väylänä kasvattaa läsnäoloa ja osallisuutta arktisen alueen toimijana.

Intian energiatalous nojaa tuontiin, ja nesteytetyn maakaasun (LNG) sekä öljyn hankintakanavien monipuolistaminen on sen keskeinen päämäärä. Intialaiset toimijat ovat kartoittaneet mahdollisuuksia arktisissa kaasuhankkeissa venäläisten kumppanien kautta, ja keskustelu Koillisväylän hyödyntämisestä osana Intian ja Venäjän-energiakumppanuutta on tiivistynyt 2020-luvulla, kokeilukuljetuksia ja hallinnollista valmiutta kehittäen (Moe, 2021; MEA, 2022).

Intia sitouttaa itseään arktiseen hallintaan tarkkailijarooliin ja tieteellisen yhteistyön kautta, mutta välttää suoria suvereniteetti- tai turvallisuuspoliittisia kantoja, jotka voisivat horjuttaa suhteita sekä länteen että Venäjään. Tämä näkyy siinä, että Intia syventää valikoivasti energia- ja tutkimuskumppanuuksia, mutta ei panosta sotilaalliseen läsnäolon arktisella (MEA 2022). Lisäksi Kiinan lähes arktinen -toimijuus toimii taustalla kannustimena myös Intian päämäärille. Arktinen on yksi arena, jolla Intia pyrkii estämään normatiivisen ja taloudellisen pelikentän yksipuolistumisen (Lanteigne, 2020).

Intian arktiset kapasiteetit jäänmurtajalaivasto, logistiikka, yritysten riskinsietokyky ovat vielä rajallisia, ja etäisyydet sekä kustannukset hillitsevät nopeaa ja voimistuvaa roolia. Siksi politiikka etenee vaiheittain, tieteellisestä ja taloudellisesta yhteistyöstä konkreettisempaan logistiikka- ja hankkeistamiseen, mikäli geopoliittinen ympäristö sen sallii (MEA, 2022; Moe, 2021).

5.4 Brasilia ja Etelä-Afrikka: etätoimijoita arktisen kehikossa

Brasilian ja Etelä-Afrikan viralliset asiakirjat osoittavat, että niiden painotus suuntautuu ensisijaisesti Antarktikselle ja globaaleihin ympäristö- ja hallintakysymyksiin, mutta arktinen tunnistetaan kiinteäksi osaksi kansainvälistä järjestelmää, jossa molemmat toimivat myös osana BRICS järjestöä. Brasilian ulkopoliittinen valkoinen kirja ja tiede- ja teknologian strategiadokumentit korostavat moninapaisuutta, tiedettä ja kestäväää kehitystä (Ministry of Foreign Affairs of Brazil, 2018; Government of Brazil, 2021; Ministry of Science, Technology and Innovation, 2020). Etelä-Afrikan vastaavat asiakirjat painottavat polaarista tutkimusinfrastruktuuria ja kansainvälistä yhteistyötä (Department of Science and Technology, 2014; Department of Science and Innovation, 2019; National Research Foundation, 2021; DIRCO, 2011; 2018–2023).

Brasilian ja Etelä-Afrikan tavoitteet arktiseen nähden ovat epäsuoria, vaikutetaan normeihin ja instituutioihin, ylläpidetään polaarista osaamista ja seurataan taloudellisia mahdollisuuksia ilman laajaa operatiivista läsnäoloa (Ministry of Foreign Affairs of Brazil, 2018; DIRCO, 2011). BRICS-foorumien painotukset (moninapaisuus, kehitys, teknologia ja tiede) ovat linjassa näiden kahden maan yleislinjan kanssa, mutta BRICS ei tuota niille arktista erityismandaattia. Voikin tulkita, että erot johtuvat kansallisista prioriteeteista ja kapasiteeteista niiden toteuttamiseen eri sektoreilla ja painopisteillä (BRICS, 2017; 2023).

Brasilian ja Etelä-Afrikan yhteys arktiseen alueeseen on pääosin epäsuora ja välillinen, sillä niiden polaaripainotus suuntautuu perinteisesti Antarktikselle ja globaaliin ilmastopolitiikkaan. Arktisella ne vaikuttavat ensisijaisesti monenvälisissä foorumeissa, tutkimusyhteistyön kautta ja talouden kautta silloin, kun kyse on raaka-aine- ja energiamarkkinoiden globaaleista kytköksistä. Molempien maiden kiinnostus on luonteeltaan valikoivaa, ja ne tukevat moninapaisuutta ja BRICS ja laajemmin Yhdysvaltojen dollarivastaisten valtioiden toimijuutta, mutta niillä ei ole toistaiseksi vahvaa poliittista tai taloudellista läsnäoloa arktisessa instituutiokentässä tai itsenäisinä valtioina.

Tutkimuksen realistisen teorian viitekehityksessä Brasilian ja Etelä-Afrikan arktinen ulottuvuus on epäsuora ja varovainen, sillä kummallakaan ei ole virallista arktista strategiaa tai arktisen neuvoston tarkkailijastatusta, joka osaltaan toisi ne osaksi arktisia instituutioita. Lisäksi niillä ei ole materiaalisia kyvykkyyksiä tai välittömiä turvallisuusintressejä arktisella, jotka oikeuttaisivat tai edistäisivät niiden valtiollisia intressejä siten, että ne panostaisivat laajamittaiseen läsnäolon. Silti molemmat vaikuttavat arktiseen “etänä” globaalien instituutioiden, markkinakanavien ja normiprosessien kautta. Tämä on realistisesti

johdonmukaista, kun rajalliset resurssit kohdennetaan ensisijaisiin etupiireihin, mutta vaikutusvaltaa kasvatetaan siellä, missä kustannukset ovat alhaiset ja hyödyt mahdollisia.

Brasilia ja Etelä-Afrikka ovat merenkulun kansainvälisen merenkulun järjestön (International Maritime Organization) jäseniä ja siten osallisia arktistakin aluetta koskevan hallinnon kehikoon, joka sääntelee arktisissa ja antarktisisa vesissä liikennöiviä aluksia (IMO Polar Code, 2017). Molemmat ovat lisäksi osapuolia UNCLOSissa ja osallistuvat kansainväliseen merioikeuden hallintaan, jonka lisäksi ne ovat aktiivisia YK:n ilmastopöytäkirjan (UNFCCC) ja Pariisin sopimuksen prosesseissa, joissa arktisen lämpenemisen hillintä on globaali kytkös (UNFCCC, 2015). Näissä foorumeissa niiden painotus on perinteisesti ollut jossain määrin yhteinen, mutta liian pitkälle menevien analyysien veto yhteisestä politiikasta on liioiteltua. Toiminta on melko linjassa BRICS-retoriikan kanssa yleisestä globaalista maailmanjärjestyksen muutoksesta kohti moninapaisuutta, kuitenkin ilman suoraa arktista ohjelmaa (BRICS, 2014).

Brasilian Programa Antártico Brasileiro (PROANTAR)-ohjelma ja Comandante Ferraz - asema sekä Etelä-Afrikan South African National Antarctic Programme (SANAP), Cape Townin rooli logistisena porttina ja tutkimusasema Prince Edward -saarilla (PROANTAR; SANAP). Brasilia on PROANTAR ohjelman puitteissa harjoittanut tieteellistä tutkimusta Etelämantereella yhtäjaksoisesti 1980-luvulta lähtien. Tämä polaarinen kapasiteetti luo inhimillistä pääomaa ja teknistä osaamista myös arktisella alueella vallitseviin olosuhteisiin, mikä periaatteessa mahdollistaisi valikoivan osallistumisen arktisiin tiederakenteisiin tai projekteihin, mutta tähän mennessä osallistuminen on ollut rajallista ja epäsäännöllistä. Asiassa korostuu kustannushyödyn kaltainen analyysi, jossa valtiot eivät näe heille maantieteellisesti kaukaisen arktisen tarjoavan välittömiä turvallisuus- tai talousvoittoja verrattuna lähialueisiin, kuten antarktis.

Brasilialaiset ja eteläafrikkalaiset yritykset seuraavat globaaleja raaka-ainemarkkinoita, mutta arktiset hankkeet ovat korkeariskisiä ja taloudellisesti merkittäviä, mikä on hillinnyt suoria sijoituksia 2010–2020-luvuilla. Diplomatiassa arktinen näyttäytyy valtioille lähinnä osana monenvälisiä puheenvuoroja kestävä kehityksen, ilmaston ja merenkulun turvallisuuden teemoissa; arktista neuvostoa tuetaan periaatteellisesti, mutta ilman institutionaalista linkkiä (Arctic Council, Observers).

Brasilian ja Etelä-Afrikan arktinen toimijuus on jossain määrin etätoimijuutta. Tämä on muun muassa globaaleissa instituutioissa vaikuttamista, polaarisen (Antarktis) osaamisen ylläpitoa ja taloudellisten ikkunoiden opportunistista tarkkailua. Koska materiaallinen kyvykkyys ja välittömät intressit arktisella ovat rajalliset, valtiot optimoivat resurssinsa toisaalle ja

lähestyvät arktista ensisijaisesti normien ja markkinoiden kautta, joka palvelee heidän tavoitteitaan tarkoituksenmukaisemmin.

6 Johtopäätökset

Tässä luvussa kootaan yhteen tutkimuksen keskeiset havainnot ja vastataan asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen perusteella BRICS-valtioiden arktinen toiminta muodostaa monitasoisen kokonaisuuden, jossa kansalliset, ylikansalliset ja institutionaaliset tavoitteet limittyvät. Toiminnan ei voida sanoa muodostavan yhtenäistä politiikkaa, ja tarkasteltujen valtioiden toimijuus ei jakaudu tasaisesti keskenään.

Taulukko 2. Johtopäätökset ja keskeiset löydökset aineistosta.

Taulukkoon on tiivistetysti pelkistetty aineistosta kerätyt havainnot.

Valtio	Arktinen rooli	Kunnianhimo	Keskeiset tavoitteet
Venäjä	Arktinen rannikkovaltio	Korkea+	Suvereniteetti, energia, sotilaallinen valvonta
Kiina	Lähes arktinen valtio	Korkea	Logistiikka, tutkimus, energiainvestoinnit
Intia	Tarkkailijavaltio	Keskitaso	Energia- ja tiedeorientoitunut läsnäolo
Brasilia	Etätoimija	Matala	Moninapaisuuden korostaminen kansainvälisissä foorumeissa
Etelä-Afrikka	Etätoimija	Matala	Globaali hallintareformi ja etelän toimijuuden tukeminen

Havainnot perustuvat tutkimusaineiston systemaattiseen laadulliseen sisällönanalyyysiin, jossa kunkin BRICS-valtion virallisista arktisista asiakirjoista, strategioista ja kannanotoista selvitettiin toistuvia teemoja, tavoitteita ja toimijuuden muotoja. Analyysi eteni vaiheittain siten, että aineistosta tunnistettiin ensin arktiseen liittyvät keskeiset viittaukset, minkä jälkeen ne luokiteltiin temaattisesti esimerkiksi turvallisuuteen, talouteen, tieteeseen, logistiikkaan ja normatiiviseen vaikuttamiseen liittyviin kokonaisuuksiin.

Tämän jälkeen kullekin valtiolle muodostettiin kokonaisuus sen arktisesta roolista ja ensisijaisista tavoitteista. Venäjän kohdalla aineisto painottui johdonmukaisesti suvereniteettiin, sotilaalliseen valvontaan ja energiaresurssien hyödyntämiseen, ja sen toimijuus on sekä alueellisesti että strategisesti syvälle juurtunutta. Tämä on jossain määrin Venäjälle luonnollista sen ollessa maantieteellisesti arktinen valtio. Kiinan diskurssi puolestaan rakentui lähes arktiseksi valtioksi lähes arktisen- toimijuuden ympärille, jossa korostuvat tutkimus, logistiikka ja energiainvestoinnit osana laajempaa globaalia strategiaa. Intian aineistossa arktinen näyttäytyi tarkkailijavaltion näkökulmasta ennen kaikkea

tiedepohjaisena ja energiaan kytkeytyvänä toimintakenttänä, jossa korostui varovainen institutionaalinen osallistuminen.

Brasilian ja Etelä-Afrikan asiakirjoissa arktinen esiintyi selvästi etäisemmän toimijuuden kautta, globaalien hallintarakenteiden, moninapaisuuden ja normatiivisen vaikuttamisen viitekehysessä. Taulukon tavoitteet eivät siten ole mekaanisia luokitteluja, vaan ne edustavat analyysin tuloksena muodostunutta tulkintaa siitä, miten kukin valtio asemoituu arktisessa suhteessa omiin materiaalsiin, poliittisiin ja symbolisiin intresseihinsä. Taulukko toimii synteettisenä esityksenä laajemmasta analyysistä ja konkretisoi sen, kuinka tarkasteltujen BRICS-valtioiden arktinen toimijuus on sekä sisällöllisesti että intensiteetiltään selvästi eriytynyttä.

Yhteistä näille valtioille ei voida ajatella olevan arktisen alueen materiaallinen saavutettavuus, vaan halu kytkeä arktinen osaksi globaalia vallan uudelleenjakoa ja moninapaisuuden edistämistä (BRICS, 2023). Venäjä ja Kiina erottuvat aineistossa aktiivisimpina ja konkreettisimpina arktisina toimijoina. Venäjän viralliset asiakirjat (Russian Federation, 2020a; 2020b; 2021; 2022) määrittävät arktisen ensisijaisesti kansallisen turvallisuuden ja resurssipolitiikan alueeksi, jossa taloudelliset, geopoliittiset ja sotilaalliset intressit kytkeytyvät yhteen. Kiinan asiakirjoissa (State Council Information Office of the PRC, 2018; NDRC, 2017; Ministry of Foreign Affairs of the PRC, 2022) arktinen nähdään osana globaalia strategiaa, jossa tieteellinen yhteistyö, energia ja logistiikka toimivat välineinä taloudellisen ja teknologisen vaikutusvallan kasvattamiseksi.

Intian arktinen politiikka (Government of India, 2022) korostaa tiedettä, diplomatiikkaa ja kestävä kehitystä, mutta sen taustalla näkyy pyrkimys energiaturvallisuuden ja vaihtoehtoisten kuljetusreittien varmistamiseen. Brasilia ja Etelä-Afrikka puolestaan lähestyvät arktista etäisemmin, ja niille arktinen on ennen kaikkea globaalin hallinnan ja normatiivisen vaikuttamisen konteksti, jossa korostuvat tutkimus, kestävä kehitys ja moninapaisuuden tukeminen (Ministry of Foreign Affairs of Brazil, 2018; DIRCO, 2011).

BRICS:n julistukset ja toimintasuunnitelmat (BRICS, 2017; 2023) luovat yhteisen kehyksen, jossa painotetaan moninapaisuutta, infrastruktuuria, tiedettä ja teknologiaa, mutta ne eivät muodosta yhtenäistä arktista strategiaa. BRICS toimii pikemminkin poliittisena koordinaatiomekanismina, jonka kautta jäsenet pyrkivät vahvistamaan autonomiaansa suhteessa länsivetoiseen instituutiojärjestelmään, minkä he näkevät systemaattisena kilpailijana heidän toimilleen.

Realistisen teorian näkökulmasta tulokset osoittavat, että BRICS-valtioiden arktinen toiminta heijastaa valtioiden pyrkimystä maksimoida oma turvallisuutensa ja vaikutusvaltansa

moninapaisessa maailmassa. Kansalliset intressit ohjaavat päätöksentekoa selvästi enemmän kuin yhteiset institutionaaliset rakenteet. Venäjän ja Kiinan arktinen politiikka rakentuu materiaalisen vallan (resurssit, teknologia, infrastruktuuri) ja symbolisen aseman (suvereniteetti, vastuullinen toimija) varaan, kun taas Intia, Brasilia ja Etelä-Afrikka pyrkivät lisäämään näkyvyyttään pehmeän vallan ja tieteellisen diplomatian keinoin, joka osittain voi selittyä yksinkertaisesti maantieteellisesti. Lisäksi Kiinan valtiolliset resurssit ovat globaalisti niin merkittäviä, että heidän systeeminen kilpailunsa Yhdysvaltoja kanssa on jossain määrin pakottanut heidät olemaan jatkuvasti yhä aktiivisempi toimija arktisella alueella. Kiina kokee, että se ei voi jättää arktista aluetta yksin Yhdysvaltojen käsiin tai toisaalta Venäjälle, jonka kanssa se on liittolainen, mutta liittolaisuussuhde ei ole yksiselitteisesti täydellinen.

BRICS-tasolla arktinen näyttäytyy näin ollen yhteisenä viitekehyksenä, mutta ei yhteisenä politiikkana. Ero yksittäisten valtioiden tavoitteisiin on siinä, että kansallisella tasolla arktinen liittyy konkreettisiin alueellisiin ja resurssipoliittisiin intresseihin, kun taas BRICS-taso artikuloi arktista lähinnä symbolisesti osana globaalia moninapaisuuden retoriikkaa. Tämä vahvistaa tulkinnan siitä, että kansainväliset instituutiot ja yhteistyöfoorumit toimivat valtioille välineinä, eivät päämäärinä sinänsä.

Historiallisesti BRICS-valtioiden ja arktisen alueen välinen yhteys on ollut vähäinen, mutta se on kasvanut vähitellen osana maailmanjärjestelmän muutosta. Kylmän sodan aikana arktinen näyttäytyi kahden suurvallan Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton strategisena puskurivyöhykkeenä, jonka merkitys liittyi sotilaalliseen läsnäoloon ja ydinasetasapainoon. Globaalin etelän (Dados & Connell, 2012) mailla ei ollut tuolloin resursseja, intressejä tai institutionaalista pääsyä alueelle. BRICS:n muodostumisen jälkeen 2000-luvun alussa tilanne alkoi muuttua. Ryhmä syntyi vastauksena länsikeskeisen globaalin talousjärjestyksen heille asettamiin rajoitteisiin ja edusti kehittyvien maiden pyrkimystä vahvistaa poliittista ja taloudellista painoarvoaan. Samaan aikaan arktinen alue nousi uudelleen kansainvälisen huomion kohteeksi ilmastonmuutoksen, energiavarojen ja uusien potentiaalisten merireittien vuoksi. Näiden kahden kehityskulku globaalin etelän poliittisen yhdentymisen ja arktisen taloudellisen potentiaalin leikkauspisteessä syntyi ensimmäinen mahdollisuus BRICS-valtioiden osallistumiselle arktiseen politiikkaan.

2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä BRICS valtiot alkoivat rakentaa moninapaista identiteettiä, joka korosti tasapainoista globalisaatiota ja vaihtoehtoisten kehitysreittien legitimiyyttä. Arktinen alue näyttäytyi symbolisesti tärkeänä, koska se edusti resurssien, teknologian ja hallinnan kysymyksiä, joissa länsimailla oli pitkään ollut ylivoima. Tämä symbolinen ulottuvuus on edelleen näkyvissä. Arktinen on BRICS:lle myös näyttämö, jolla haastetaan länsimaiden yksinoikeus määritellä vastuullinen ja legitiimi toiminta pohjoisessa.

Historiallisesti tarkasteltuna BRICS valtojen arktinen toiminta ei siis ole lähtöisin suoraan alueellisista tarpeista, vaan globaaleista rakenteellisista muutoksista. Reaalipoliittisesti se heijastaa pyrkimystä laajentaa vaikutusvaltaa ja osallistua päätöksentekoon myös niillä areenoilla, joihin globaali etelä ei aiemmin ole kuulunut.

Nykyhetkessä BRICS valtioiden arktinen toiminta on epäsymmetristä. Venäjä ja Kiina muodostavat selvästi aktiivisimman ja resurssipoliittisesti vahvimman ytimen. Molempien valtioiden virallisissa asiakirjoissa arktinen on nostettu strategiseksi prioriteetiksi: Venäjä korostaa alueellista koskemattomuutta, resurssien hyödyntämistä ja Koillisväylän hallintaa (Russian Federation, 2020a; 2020b), kun taas Kiina pyrkii asemoimaan itsensä lähes arktiseksi -toimijaksi, joka osallistuu tieteeseen, logistiikkaan ja energiainvestointeihin (State Council Information Office of the PRC, 2018). Näiden kahden valtion yhteistyö on viime vuosina syventynyt etenkin energiasektorilla ja infrastruktuurihankkeissa, mutta suhde ei ole symmetrinen tai kivuton. Realistisen tulkinnan mukaan Venäjä käyttää Kiinan rahoitusta ja teknologiaa säilyttääkseen taloudellisen elinkelpoisuutensa pakotteiden keskellä, samalla kun Kiina pyrkii pitkällä aikavälillä vähentämään riippuvuuttaan länsimaiden energiakanavista. Voikin tulkita, että molempia valtioita ohjaa oman autonomian maksimointi.

Intian, Brasilian ja Etelä-Afrikan arktiset linjaukset ovat maltillisempia. Intia pyrkii tieteellisen ja diplomaattisen yhteistyön kautta vahvistamaan kansainvälistä asemaansa ja hajauttamaan energiariippuvuuttaan (Government of India, 2022). Brasilia ja Etelä-Afrikka tarkastelevat arktista ensisijaisesti normatiivisen osallistumisen näkökulmasta – niille tärkeämpää on olla mukana globaaleissa keskusteluissa kuin rakentaa alueellista läsnäoloa (Ministry of Foreign Affairs of Brazil, 2018; DIRCO, 2011). BRICS-foorumissa sisällä nämä erilaiset painotukset luovat koordinaation rajoja. BRICS-julistuksissa (2017; 2023) painotetaan yhteistyötä, moninapaisuutta ja kestävä kehitystä, mutta yhteistä arktista strategiaa ei ole muodostettu. Tämä johtuu sekä jäsenvaltioiden erilaista intresseistä, että siitä, että arktinen hallintakehikko erityisesti Arktinen neuvosto ja UNCLOS on jo vakiintunut, eikä BRICS:n valtioilla ole siinä institutionaalista asemaa.

Realistisen teorian näkökulmasta BRICS:n arktinen ulottuvuus on tietynlaista koordinoitua retoriikkaa kuitenkin ilman sitovaa yhteistä politiikkaa. Kansalliset tavoitteet ohjaavat toimintaa, ja yhteistyö tapahtuu pääosin kahdenvälisesti. Tämä osoittaa, että vaikka BRICS tarjoaa poliittisen kehyksen yhteisten intressien artikulointiin, se ei toimi kollektiivisena strategisena toimijana arktisella kuin vain hyvin rajatuissa tapauksissa, joiden määrittely ei ole tutkimuksen kannalta relevanttia.

Tulevaisuuden näkökulmasta BRICS:n ja arktisen alueen välinen dynamiikka riippuu kolmesta keskeisestä tekijästä. Arktisen geopoliittisen kilpailun intensiteetistä,

energiamarckkinoiden ja ilmastopolitiikan suunnasta sekä BRICS:n institutionaalista kehityksestä. Ensimmäinen tekijä liittyy turvallisuusympäristöön. Venäjän ja länsimaiden suhteiden kiristyminen vuoden 2022 jälkeen on vähentänyt arktisen hallinnan monenvälisyyttä ja siirtänyt painopistettä kahdenvälisiin ja alueellisiin rakenteisiin. Tämä voi pitkällä aikavälillä lisätä BRICS-valtioiden roolia vaihtoehtoisina yhteistyökumppaneina, erityisesti energia- ja logistiikkainvestoinneissa. Samalla se kuitenkin kasvattaa riskiä siitä, että arktinen muuttuu entistä selvemmin suurvaltojen välisten jännitteiden näyttämöksi niin sotilaallisesti kuin energiapoliittisesti.

Toinen tekijä liittyy energiaan ja ilmastopolitiikkaan. Jos fossiilisten polttoaineiden kysyntä vähenee globaalisti, Venäjän ja Kiinan arktisten energiahankkeiden taloudellinen merkitys voi heikentyä. Toisaalta kriittisten mineraalien ja infrastruktuurin tarve esimerkiksi vihreän siirtymän teknologioissa voi lisätä arktisen strategista arvoa. BRICS-maat voivat hyödyntää tätä siirtymää tukemalla tutkimus-, investointi- ja hallinnollisena yhteistyönä, mutta niiden välinen kilpailu samoista resursseista saattaa samalla kasvaa. Kolmas tekijä on BRICS:n institutionaalinen laajeneminen. Vuoden 2023 Johannesburgin huippukokouksen jälkeen BRICS on alkanut laajentua uusilla jäsenillä (esim. Egypti, Iran, Saudi-Arabia). Tämä lisää sen geopoliittista painoarvoa, mutta monipuolistaa myös intressejä, joka ei välttämättä johda yhtenäistyviin kantoihin. Jos BRICS onnistuu kehittämään konkreettisia rahoitus- ja tutkimusmekanismeja – kuten New Development Bankin arktiseen soveltuvia rahoitustuotteita sen kyky vaikuttaa alueellisiin hankkeisiin voi kasvaa. Tällä hetkellä BRICS kuitenkin toimii pääosin poliittisena keskustelufoorumina, ei sitovana toimijana.

Tulevaisuudessa BRICS-valtioiden arktinen osallistuminen tulee todennäköisesti säilymään moniulotteisena mutta hajanaisena. Venäjä ja Kiina jatkavat arktisen infrastruktuurin ja resurssien hyödyntämistä, Intia laajentaa tieteellistä ja diplomaattista läsnäoloaan, ja Brasilia ja Etelä-Afrikka jatkavat normatiivista vaikuttamista kansainvälisissä instituutioissa. BRICS-kehitys toimii liimana, joka mahdollistaa poliittisen koordinaation, mutta ei muuta arktisen alueen valtatasapainoa. Realistisen teorian näkökulmasta BRICS:n ja arktisen välinen dynamiikka ilmentää klassista valtapolitiikan logiikkaa. Vaikka retoriikka painottaa yhteistyötä ja moninapaisuutta, käytännön toiminta heijastaa ennen kaikkea valtion etujen priorisointia ja resurssien hallinnan merkitystä. Arktinen on väline, ei päämäärä ja se tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa energiaomavaraisuutta, lisätä logistista riippumattomuutta ja rakentaa strategisia verkostoja, jotka vähentävät länsikeskeisen järjestelmän vaikutusvaltaa.

Historiallisesti BRICS-maat ovat siirtyneet globaalin periferian asemasta kohti alueellisia ja temaattisia keskipisteitä. Arktinen on tässä kehityksessä uusi geopoliittinen raja-alue, jossa vallan, resurssien ja tiedon jakautuminen uudistuu. Nykyhetkessä BRICS:n yhteinen nimittäjä

on pyrkimys autonomiaa lisäävään moninapaisuuteen, vaikka toimintatavat ja resurssit eroavat merkittävästi. Tulevaisuudessa arktinen politiikka voi toimia BRICS-valtioiden välisen kilpailun ja yhteistyön samanaikaisena näyttämönä. Tällöin arktinen on paikka, jossa realistinen valtopolitiikka ja institutionaalinen koordinaatio kietoutuvat yhteen. Näin tarkasteltuna BRICS:n ja arktisen välinen suhde heijastavat laajempaa kansainvälisen järjestelmän muutosta. Se osoittaa, että valtiot etsivät uusia areenoita vaikutusvallan kasvattamiseen, mutta tekevät sen ensisijaisesti omista lähtökohdistaan. Realismin ydinajatus valta, turvallisuus ja etu säilyy ajankohtaisena myös arktisessa kontekstissa, jossa yhteistyö ja kilpailu kulkevat käsi kädessä.

BRICS-valtioiden arktisen toimijuuden tarkastelu realistisen teorian näkökulmasta osoittaa, että arktinen näyttäytyy ennen kaikkea globaalin vallanjakelun ja kansainvälisen järjestyksen muutoksen kontekstina. Arktinen ei ole BRICS-maille yhtenäinen toiminta-alue, vaan se saa erilaisia merkityksiä kunkin valtion ulkopoliittisissa ja taloudellisissa tavoitteissa. Yhteistä on kuitenkin pyrkimys asemoida arktinen osaksi laajempaa moninapaisen maailmanjärjestyksen edistämistä ja autonomian vahvistamista suhteessa länsivetoiseen instituutio- ja talousjärjestelmään. Vaikka BRICS-ryhmä pyrkii esiintymään kansainvälisessä politiikassa yhtenäisenä blokiksi kehittyvänä toimijana, arktisella toimintataso säilyy pääosin kansallisena. Tämä hajanaisuus ei kuitenkaan merkitse yhteistyön puutetta, vaan pikemminkin sitä, että yhteinen poliittinen kehys toimii koordinoinnin ja yhteisten tavoitepuheiden tasona, kun taas konkreettiset toimet toteutetaan kahden- tai monenvälisesti. Näin BRICS toimii arktisella ennen kaikkea retorisenä ja diplomatian tason foorumina, joka mahdollistaa ja oikeuttaa kansallisia intressejä, mutta ei pakota jäsenmaita yhteisiin strategisiin sitoumuksiin.

BRICS-valtioiden välinen toimijuus arktisella jakautuu selkeästi. Venäjä ja Kiina muodostavat toiminnallisen ytimen, jonka arktiset intressit ovat konkreettisia ja pitkän aikavälin taloudellisiin ja geopoliittisiin tavoitteisiin sidottuja. Venäjä korostaa arktisen suvereniteettia ja resurssiperustaa, kun taas Kiina pyrkii vahvistamaan logistista, teknologista ja taloudellista läsnäoloaan varovaisen institutionaalisen osallistumisen kautta. Intia toimii tasapainottavana toimijana, jonka arktiset tavoitteet ovat pitkälti sidoksissa energia- ja toimitusvarmuuteen sekä tieteellisen osaamisen vahvistamiseen. Brasilia ja Etelä-Afrikka puolestaan rakentavat arktista osallistumistaan ennen kaikkea normatiivisen vaikuttamisen ja tutkimuspolitiikan kautta.

Tämä roolijako heijastaa BRICS:n sisäistä hierarkiaa, jossa poliittinen ja taloudellinen painoarvo määrittää sen, millä tavoin ja millä intensiteetillä valtio kykenee toimimaan arktisella. Näin ollen BRICS maiden arktinen toimijuus ei ole symmetristä tai yhtenäisesti

koordinoitua. Realistisen teorian näkökulmasta tämä on johdonmukaista. Valtioiden ensisijainen tehtävä on edistää omia kansallisia intressejään, myös silloin kun ne ovat osa laajempaa poliittista yhteisöä. Tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa on se, missä määrin BRICS kykenee siirtymään arktisessa pelkästä retorisesta koordinoinnista konkreettisten yhteistyömuotojen kehittämiseen. Mahdollisia muotoja olisivat esimerkiksi yhteiset tutkimusohjelmat, logistiikan ja kuljetusinfrastruktuurin kehittäminen sekä energia- ja mineraalihankkeiden rahoitusmallit New Development Bankin kautta. Tällaiset kehityslinjat voisivat vahvistaa BRICS-valtioiden näkyvyyttä arktisella, mutta niiden toteutuminen edellyttää strategista yhtenäisyyttä ja poliittisten kustannusten hyväksymistä.

Käytetyn tutkimusaineiston perusteella BRICS-taso jää edelleen enemmän symboliseksi kuin operatiiviseksi arktisen politiikan tasoksi. BRICS-valtioiden väliset erot arktisessa toimijudessa ovat seurausta maantieteestä, materiaalisista kyvykkyyksistä, talousrakenteista ja poliittisista prioriteeteista. Kuitenkin yhteinen pyrkimys lisätä autonomiaa, vahvistaa moninapaisuutta ja laajentaa globaalia toiminta-alaa muodostaa pohjan, jolle BRICS:n arktinen ulottuvuus voi tulevaisuudessa rakentua.

BRICS-valtioiden arktisen toimijuuden tulevaisuutta ei voida tarkastella irrallaan maailmanpoliittisesta ja taloudellisesta painopisteen siirtymisestä. Globaali järjestelmä on 2000-luvulla siirtynyt vaiheeseen, jossa taloudellinen kasvu, väestödynamikka ja poliittinen vaikutusvalta jakautuvat uudelleen kohti kehittyviä talouksia. Arktinen alue, joka on pitkään ollut pohjoisen valtioiden hallitsema toiminta-alue, on kytkeytynyt tähän muutokseen entistä selkeämmin. Tämä muutos on luonteeltaan rakenteellinen eikä vain tilapäinen, ja se luo pitkän aikavälin edellytyksiä BRICS-valtioiden painoarvon kasvulle myös arktisessa kontekstissa, joka osaltaan tulee haastamaan läntisiä valtioita ja liittoumia kuten EU ja NATO.

Väestöllisesti globaalin etelän merkitys kasvaa huomattavasti tulevina vuosikymmeninä. BRICS-valtioiden, erityisesti Intian, Brasilian ja Etelä-Afrikan, väestöt ja niihin liittyvät taloudelliset ja sosiaaliset tarpeet kasvavat huomattavasti nopeammin kuin perinteisten arktisten valtioiden. Tämä ei tarkoita suoraa väestön siirtymää arktiselle, vaan pikemminkin lisääntyneitä tarpeita energian, raaka-aineiden, kriittisten mineraalien ja kuljetusreittien turvaamiseen. Arktinen tarjoaa runsaasti näitä resursseja, ja sen kuljetusreitit lyhentäisivät globaaleja merimatkoja. Näin arktinen ei ole vain kylmän talousalueen periferia, vaan osa globaalia jakelumekanismia, johon tulevaisuuden toimitusvarmuus kytkeytyy.

Taloudellinen painopiste on jo osittain siirtynyt BRICS-valtioiden suuntaan: ne muodostavat nykyisin merkittävän osuuden globaalista BKT:sta ja väestöstä, ja niiden osuus maailmankaupasta kasvaa jatkuvasti. Kiina on maailman suurin tavarakaupan toimija, Intia

on noussut maailman nopeimmin kasvavaksi suureksi taloudeksi ja Brasilia on keskeinen raaka-aine- ja energiamarkkinoiden suunnannäyttävä. Venäjä puolestaan on keskeinen energian, erityisesti kaasun ja öljyn, tuottaja. Nämä taloudelliset kytkökset tarkoittavat, että BRICS-mailla on viime vuosikymmenten aikana ollut kasvava tarve osallistua globaalien resurssien hallintaan ja globaaleihin logistisiin järjestelmiin.

Arktinen alue tarjoaa resurssiperustaisen yhteyden näiden talouksien tarpeisiin.

Ilmastonmuutos tekee arktisesta entistä helpommin saavutettavan alueen pitkällä aikavälillä, vaikka ympäristö- ja suvereniteettikysymykset hidastavatkin kehitystä. Koillisväylän mahdollinen kaupallinen merkitys korostuu erityisesti Kiinan näkökulmasta, mutta se tarjoaa myös Intialle mahdollisuuden monipuolistaa kuljetusreittejään. Samalla Venäjä voi hyödyntää tätä kehitystä vahvistaakseen arktisen infrastruktuurinsa merkitystä. Logistiikkareittien muutokset liittyvät laajempaan strategiseen pyrkimykseen vähentää riippuvuutta kapeista merireiteistä, kuten Malakan salmesta tai Suezin kanavasta, jotka ovat geopolittisesti haavoittuvia.

BRICS-valtioiden arktinen politiikka voidaan siten ymmärtää osana pyrkimystä rakentaa vaihtoehtoisia taloudellisia ja poliittisia verkostoja. Tämä ei välttämättä tarkoita länsimaiden järjestelmien suoraa haastamista, vaan niiden täydentämistä ja toisinaan kiertämistä.

Esimerkiksi Kiina ei virallisissa asiakirjoissaan kiistä arktisten rannikkovaltioiden suvereniteettia, mutta se pyrkii laajentamaan omaa taloudellista ja tieteellistä läsnäoloaan osana Vyö ja tie (Belt and Road) -kehitystä. Intia puolestaan pyrkii hajauttamaan energiantuontiaan, jotta se ei olisi riippuvainen ainoastaan Lähi-idästä ja Intian valtameren reiteistä. Venäjän näkökulmasta BRICS-valtioiden kiinnostus arktiseen vahvistaa sen geopolittista neuvotteluasemaa länteen nähden tilanteessa, jossa kansainväliset pakotteet rajoittavat sen pääsyä länsimaisiin rahoitus- ja teknologiakanaviin.

Brasilia ja Etelä-Afrikka eivät toistaiseksi muodosta arktiseen liittyvää konkreettista taloudellista painetta, mutta niiden poliittinen rooli moninapaisen maailmanjärjestyksen retoriikan säilyttämisessä on merkittävä. Niiden osallistuminen globaaleihin kehitys- ja ilmatorakenteisiin tukee sellaista kansainvälisen politiikan mielikuvaa, jossa arktinen ei ole yksin pohjoisten valtioiden määriteltävissä. Tämä identiteettinen ja normatiivinen ulottuvuus on tärkeä osa BRICS:n strategista pyrkimystä lisätä vaikutusvaltaa globaaleissa instituutioissa, myös niissä, joissa sillä ei ole muodollista asemaa, kuten Arktisessa neuvostossa.

BRICS-valtioiden kasvava rooli arktisessa näyttäytyy myös siinä, miten niiden omat talous- ja kehitysintressit kytkeytyvät globaaleihin siirtymiin, kuten vihreän siirtymän teknologioihin ja energiatransitioon. Kriittisten mineraalien, akkuteknologian ja sähköistyvän teollisuuden

raaka-ainetarpeet kasvavat. Osa näistä resursseista sijaitsee arktisella alueella tai sen läheisyydessä. Tämän seurauksena arktisen rooli voi tulevaisuudessa kasvaa myös uusiutuvan energian ja teknologisen kehityksen näkökulmasta, ei ainoastaan perinteisen öljy- ja kaasuteollisuuden alueena.

BRICS-valtioiden väliset erot kuitenkin rajoittavat yhteisen arktisen strategian muodostumista. Esimerkiksi Intia ja Kiina kilpailevat laajemmasta geopoliittisesta vaikutusvallasta Aasiassa, eikä niiden välinen luottamus ole ongelmatonta. Brasilia ja Etelä-Afrikka eivät välttämättä näe arktista lähivuosisikymmeninä ensisijaisena strategisena prioriteettina. Nämä tekijät viittaavat siihen, että BRICS:n arktinen ulottuvuus rakentuu jatkossakin kerroksittaisesti ja monikanavaisesti: tarvittaessa kahdenväliset suhteet ohittavat BRICS-tason yhteisen linjan.

Kaikkiaan BRICS-valtioiden arktinen rooli on osa laajempaa maailmanjärjestelmän muutosta, jossa painopiste siirtyy globaalin etelän suuntaan. Arktinen näyttäytyy tässä muutoksessa rajapintana, jossa resurssit, teknologia, logistiikka ja valta kietoutuvat toisiinsa. Vaikka BRICS-valtioiden toiminta arktisella säilyy todennäköisesti hajanaisena ja kansallisista intresseistä ohjautuvana, niiden painoarvon kasvu globaalissa taloudessa ja politiikassa lisää niiden kykyä osallistua arktisen tulevaisuuden muotoutumiseen. BRICS-kehityksessä tämä näkyy siinä, että vaikka ryhmä retorisesti korostaa yhteistyötä ja rauhanomaista kehitystä, sen johtavat jäsenet toimivat realistisen logiikan mukaisesti. Venäjä rakentaa arktista identiteettiään suvereniteetin ja voimankäytön varaan, Kiina käyttää taloudellisia ja teknologisia välineitä vaikutusvaltansa laajentamiseen (Polar Silk Road), Intia, Brasilia ja Etelä-Afrikka hakevat strategista hyötyä vähäisemmällä sitoutumisella, mutta tukevat moninapaisuuden periaatetta, joka rajoittaa länsimaista ylivaltaa.

Arktinen ei siis ole pelkästään pohjoinen kysymys, vaan osa maailmanlaajuisia valtajärjestelmää, jonka muutoksesta BRICS-valtioiden nousu on yksi näkyvimmistä ilmentymistä. Yhteenvetona BRICS on poliittistaloudellinen alusta, joka pyrkii kasvattamaan jäsentensä strategista autonomiaa ja uudistamaan globaalihallintoa luomalla länsivetoiselle globaalille järjestelmälle kilpailijan. Arktisella sen vaikutus on epäsuoraa ja välittyä rahoituksen, standardien, sektorikohtaisten verkostojen ja jäsenten kahdenvälisen suhteiden kautta. Realistisesti instituutiot toimivat välineinä valtion etujen edistämiseksi ei korvikkeena alueelliselle valtatasapainolle tai arktisen oikeuskehityksen periaatteille.

6.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tämän tutkielman vahvuus on sen kokonaisvaltainen lähestymistapa BRICS-valtioiden arktisiin narratiiveihin. Laadullisen sisällönanalyysin ja diskurssianalyysin yhdistäminen mahdollisti sekä poliittisten asiakirjojen konkreettisen sisällön, että niihin liittyvien käsitteellisten ja retoristen rakenteiden tarkastelun. Näin tutkimus toi esiin, kuinka BRICS-valtioiden arktiset narratiivit rakentuvat sekä kansallisista strategioista että yhteisestä, mutta usein retoriseksi jäävästä BRICS-kehyksestä.

Tutkimuksen luotettavuutta tukee se, että analyysi perustuu valtiollisiin, virallisiin ja julkisesti saatavilla oleviin asiakirjoihin, mikä lisää lähteiden jäljitettävyyttä ja toistettavuutta. Lähdeaineiston laajuus – kattava otos strategioista, valkoisista kirjoista ja huippukokousten julistuksista – mahdollistaa vertailevan näkökulman eri valtioiden painotuksiin ja retoriikkaan. Menetelmällisesti tutkimus tukeutui teoreettiseen johdonmukaisuuteen: realismi tarjosi yhtenäisen tulkintakehyksen, jonka avulla aineistoa tarkasteltiin valtapoliittisten intressien ja kansainvälisen järjestelmän rakenteiden kautta.

Tutkimuksella on kuitenkin myös rajoitteensa. Ensinnäkin aineisto rajautui julkisesti saatavilla oleviin strategia-asiakirjoihin ja huippukokousten julkilausumiin. Tämä jättää osittain pimentoon epäviralliset neuvotteluprosessit ja sisäiset keskustelut, joilla voi olla merkittävä vaikutus BRICS-valtioiden arktiseen politiikkaan.

Metodologisesti tutkimus nojaa kvalitatiiviseen analyysiin, mikä mahdollistaa syvällisen tarkastelun mutta ei tarjoa määrällistä vertailua esimerkiksi strategiadokumenttien painotusten jakaumasta. Tämä tarkoittaa, että vaikka analyysi tuo esiin merkitysrakenteita ja diskursiivisia linjoja, se ei kuvaa niiden esiintymistiheyksiä tai suhteellista painoarvoa eri politiikkadokumenteissa. Jatkossa määrällinen teksti- tai diskurssianalyysi voisi täydentää laadullista tarkastelua ja antaa tarkemman kuvan eri teemojen yleisyydestä. Kokonaisuutena tutkimuksen luotettavuus perustuu läpinäkyvään metodologiseen valintaan, kattavaan aineistoon ja teoreettiseen johdonmukaisuuteen. Rajoitteet liittyvät ensisijaisesti aineiston rajaukseen ja ajalliseen kattavuuteen, ei menetelmälliseen epätarkkuuteen. Näin ollen tuloksia voidaan pitää perusteltuina ja tieteellisesti kestäväinä tulkintana BRICS-valtioiden arktisista strategioista realistisen teorian viitekehyksessä.

Tutkimuksen avoimuuden lisäämiseksi on syytä mainita, että tekoälyä on käytetty tutkielman laadinnassa apuna esimerkiksi ideoinnissa ja mekaanisten vaiheiden kuten kieliopin ja kääntämisen tukena.

6.2 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimuksen kannalta olisi tärkeää syventää analyysia kolmella osa-alueella. Ensinnäkin BRICS:n sisäistä dynamiikkaa ja politiikkaa olisi syytä tutkia tarkemmin. Vuosien 2024 ja 2025 laajentuminen, jossa esimerkiksi Egypti, Iran ja Indonesia liittyivät ryhmään, muuttaa väistämättä BRICS+:n painopistettä ja mahdollisesti myös sen suhtautumista arktisiin kysymyksiin. Uudet jäsenet voivat tuoda mukanaan erilaisia energia-, turvallisuus- ja kehityspoliittisia intressejä, jotka vaikuttavat siihen, millaiseksi BRICS:n yhteinen arktinen politiikka muotoutuu tulevaisuudessa.

Toiseksi jatkotutkimus voisi vertailla BRICS-valtioiden arktisia narratiiveja muiden toimijoiden politiikkoihin, erityisesti Euroopan unionin, Naton ja Arktisen neuvoston näkökulmasta. Tämä vertailu auttaisi hahmottamaan, missä määrin BRICS-valtioiden painotukset poikkeavat länsimaiden arktisista strategioista ja kuinka paljon niissä on yhteisiä tavoitteita, kuten kestävän kehityksen edistäminen tai logististen reittien turvallisuus. Samalla vertailu voisi paljastaa, missä määrin BRICS pyrkii rakentamaan vaihtoehtoista normatiivista järjestystä arktisella, ja missä se toimii olemassa olevien instituutioiden puitteissa.

Kolmanneksi tulevaisuuden tutkimuksessa olisi tarpeen syventää ympäristö- ja yhteiskuntanäkökulmaa, erityisesti ilmastonmuutoksen ja alkuperäiskansojen aseman osalta. Vaikka BRICS-valtioiden strategioissa korostetaan taloudellista kasvua ja infrastruktuurin kehittämistä, ympäristökysymykset ja alkuperäiskansojen oikeudet jäävät usein toissijaisiksi turvallisuus- ja talousintressien rinnalla (Young, 2010; Byers, 2013). Näiden teemojen analysointi voisi tuoda esiin BRICS-valtioiden arktisen politiikan sosiaaliset ja ekologiset seuraukset sekä paljastaa, miten globaalin etelän valtiot asemoivat itsensä suhteessa pohjoisen ekologisiin haasteisiin.

Kaiken kaikkiaan tutkimus tarjoaa perustan BRICS-valtioiden arktisen politiikan ymmärtämiselle, mutta sen avaamat kysymykset osoittavat, että aihepiiri on dynaaminen ja edellyttää jatkuvaa tieteellistä seuranta. Arktisen alueen strateginen merkitys kasvaa ilmastonmuutoksen, energiamarkkinoiden murroksen ja globaalin valtatasapainon muutoksen myötä. Näin ollen BRICS-valtioiden toiminta arktisella tulee jatkossakin olemaan keskeinen indikaattori siitä, miten moninapainen maailmanjärjestys muovautuu 2000-luvun toisella puoliskolla.

LÄHTEET

- Archer, M. S. (1995). *Realist social theory: The morphogenetic approach*. Cambridge University Press. ISBN 0-521-48176-7
- Arctic Council. (2011). *Agreement on cooperation on aeronautical and maritime search and rescue in the Arctic*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <https://arctic-council.org>
- Arctic Council. (2013). *Agreement on cooperation on marine oil pollution preparedness and response in the Arctic*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <https://arctic-council.org>
- Arctic Council. (2017). *Agreement on enhancing international Arctic scientific cooperation*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <https://arctic-council.org>
- Arctic Council. (2022). *Joint Statement on the Pause of Cooperation with the Russian Federation*. Noudettu 10.12.2025 osoitteesta: <https://ca.usembassy.gov/joint-statement-on-arctic-council-cooperation-following-russias-invasion-of-ukraine/>
- Bennett, M. M. (2022). *Cold Rush: The Arctic and the geopolitics of resources and shipping*. Oxford University Press. DOI: 10.4337/9781035344956.00007
- Bhaskar, R. (1979). *The possibility of naturalism: A philosophical critique of the contemporary human sciences* (2nd ed.). Harvester Press. ISBN: 9781315756332
- Bhaskar, R. (1975). *A realist theory of science*. Leeds Books. (Routledge, 2008.) <https://www.routledge.com/A-Realist-Theory-of-Science/Bhaskar/p/book/9780415454940>
- Busch, A. V. (2024). *Contested discourses of the Arctic as a political space*. <https://doi.org/10.1080/14650045.2021.1963956>
- Brady, A.-M. (2017). *China as a polar great power*. Cambridge University Press. DOI: 10.1086/703293
- BRICS. (2014). *Fortaleza Declaration and Action Plan*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <https://brics2024.gov.br>
- BRICS. (2015). *Ufa Declaration and annexes (incl. Strategy for BRICS Economic Partnership)*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <https://brics-russia2020.ru>
- BRICS. (2023). *Johannesburg II Declaration*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <https://brics2023.gov.za>
- BRICS. (2025). *About the BRICS*. Noudettu 16.12.2025 osoitteesta <https://brics.br/en/about-the-brics>

- Byers, M. (2013). *International law and the Arctic*. Cambridge University Press. ISBN 9781107337442
- Central Bank of Brazil. (n.d.). *BRICS*. Noudettu 16.12.2025 osoitteesta: <https://www.bcb.gov.br/en/about/brics-en>
- Dados, N., & Connell, R. (2012). The global south. *Contexts*, 11(1), 12–13. <https://doi.org/10.1177/1536504212436479>
- European Commission. (2016). *An Integrated European Union Policy for the Arctic*. Noudettu 15.12.2025 osoitteesta: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52016JC0021>
- European Commission & EEAS. (2021). *A Stronger EU Engagement for a Peaceful, Sustainable and Prosperous Arctic*. Noudettu 15.12.2025 osoitteesta: https://www.eeas.europa.eu/eeas/joint-communication-stronger-eu-engagement-peaceful-sustainable-and-prosperous-arctic_en
- European Union. (2024). *An integrated European Union policy for the Arctic* (Council Decision (EU) 2024/1252). *Official Journal of the European Union*, L25/1. Noudettu 15.12.2025 osoitteesta: [https://www.cambridge.org/core/books/causal-power-of-social-structures/DC90FA9DAB2FDCCFF9E3D8E98A7D9585](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_20240125_TOCElder-Vass, D. (2010). <i>The causal power of social structures: Emergence, structure and agency</i>. Cambridge University Press. <a href=)
- Exner-Pirot, H., & Murray, R. (2017). *Regional Order in the Arctic*. Palgrave Macmillan. DOI:10.7146/politik.v20i3.97153
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. Longman. ISBN 0-582-219-809
- Flake, L. (2022). Russia's Arctic strategy after 2022: Militarization and strategic insulation. *Europe-Asia Studies*, 74(8), 1354–1376. ISBN: 9781317460343
- Gao, T. (2025). Arctic geopolitics in transition: China and global shifts. *Journal of Arctic Studies*, 12(1), 45–67. Noudettu 12.10.2025 osoitteesta: http://en.asclcu.cn/about/index_1.asp
- Government of Canada. (2018/2021). *Agreement to prevent unregulated high seas fisheries in the central Arctic Ocean (CAO Agreement)*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <https://www.dfo-mpo.gc.ca>
- Government of India, Ministry of Earth Sciences. (2022). *India's Arctic Policy: Building a partnership for sustainable development*. Noudettu 20.8.2025 osoitteesta <https://www.pib.gov.in>

- Hansen, L. (2006). *Security as practice: Discourse analysis and the Bosnian war*. Routledge. DOI: 10.4324/9780203236338
- Henderson, J. & Mitrova, T. (2020). *Implications of the Global Energy Transition on Russia*. DOI:10.1007/978-3-030-39066-2_5
- Hooijmaaijers, B. (2022). The internal and external institutionalization of BRICS. *International Relations*, 36(4), 456–474. <https://doi.org/10.1177/01925121211024159>
- Humpert, M. (2018). The future of Arctic shipping along the Northern Sea Route. *The Arctic Yearbook*, 2018, 1–23. <https://arcticyearbook.com>
- Humpert, M. (2018). The future of Arctic shipping: A new Silk Road for China? *The Arctic Institute*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <https://www.thearcticinstitute.org/wp-content/uploads/2013/11/The-Future-of-Arctic-Shipping-A-New-Silk-Road-for-China.pdf?x62767>
- IMF. (2023). *World Economic Outlook Database*. International Monetary Fund. Noudettu 11.12.2025 osoitteesta <https://www.imf.org/en/publications/weo/weo-database/2023/october>
- International Maritime Organization. (2017). *International Code for Ships Operating in Polar Waters (Polar Code)*. Noudettu 22.8.2025 osoitteesta <https://www.imo.org>
- International Maritime Organization. (2021/2024). *MARPOL Annex I, Reg. 43A*. Noudettu 22.8.2025 osoitteesta <https://www.imo.org>
- IPCC. *Sixth Assessment Report (AR6), Working Group I & II*. 2021–2023. Noudettu 12.9.2025 osoitteesta: <https://www.ipcc.ch/assessment-report/ar6/>
- Joseph, J. (2020). *The social in the global: Critical realism in international relations*. Cambridge University Press. <https://www.cambridge.org/core/books/social-in-the-global/63458ADA4BC74EB7C2B32A90F96A6131>
- Kopra, S., Puranen, M., & Tiuraniemi, V. (2023). *Arktinen harppaus: Kiinan turvallisuusstrategia ja arktisen alueen geopolitiikka*. Maanpuolustuskorkeakoulu. ISBN 978-951-25-3384-8 (PDF)
- Klimenko, E. (2016). *Russia's Arctic security policy: Still quiet in the High North?* SIPRI Policy Paper No. 45. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <https://www.sipri.org>
- Konyshev, V., & Sergunin, A. (2016). Russia in the Arctic: Hard or soft power? *The Polar Journal*, 9(2), 1–19. ISSN: 1614-3515
- Koivurova, T., & Shibata, A. (2023). After Russia's invasion of Ukraine in 2022: Can we still cooperate with Russia in the Arctic?. *Polar Record*, Volume 59. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0032247423000049>

- Koivurova, T., Kopra, S., Lanteigne, M., Nojonen, M., Smieszek, M., & Stepien, A. (2020). *Chinese foreign policy and Presence in the Arctic*. Brill. Studies in Polar Law volume: 3. https://doi.org/10.1163/9789004408425_004
- Lagutina, M. (2019). BRICS countries in the Arctic: Interests and strategies. *The Polar Journal*, 9(1), 75–94. DOI: 10.1080/2154896X.2019.1618559
- Lanteigne, M. (2023). China's evolving Arctic policy amid geopolitical shifts. *The Polar Journal*, 13(1), 1–15. DOI:10.22363/2313-0660-2024-24-3-371-384
- Lähteenmäki, M. (2015). Arktinen käänne politiikassa ja tutkimuksessa. *Ennen ja nyt*, 2, 1–20. Noudettu 13.9.2025 osoitteesta: <https://journal.fi/ennenjanyt/article/view/108624/63627?acceptCookies=1>
- Lawani, A. (2020). Critical realism: What you should know and how to apply it. *International Journal of Social Science Research*, 8(1), 45–62. DOI:10.1108/QRJ-08-2020-0101
- Liman Arabu, T. (2025). Realism in the study of international relations: A theoretical consideration. *Journal of Political Inquiry*, 12(1), 35–49. DOI: 10.24940/ijird/2020/v9/i4/APR20008
- Lundqvist, S. (2025). *The Arctic as a strategic space: The role of the High North in transforming Sweden's foreign and security policy*. Studia Europejskie – Studies in European Affairs, 2, 59–79. ISSN 1428-149X
- Matin, K. (2021). *Redeeming the universal: Postcolonial realism and the idea of the international*. Cambridge University Press. DOI:10.1177/1354066111425263
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The tragedy of great power politics*. W. W. Norton & Company. ISBN: 9780393323962
- Milliken, J. (1999). The study of discourse in international relations: A critique of research and methods. *European Journal of International Relations*, 5(2), 225–254. <https://doi.org/10.1177/1354066199005002003>
- Moe, A. (2021). The Northern Sea Route: Development and economic significance. *Arctic Review on Law and Politics*, 12, 132–155.
- Morgenthau, H. J. (1948). *Politics among nations: The struggle for power and peace*. Knopf. Noudettu 15.8.2025 osoitteesta: [http://slantchev.ucsd.edu/courses/ps240/04%20Conflict%20with%20States%20as%20Unitary%20Actors/Morgenthau%20-%20Politics%20among%20nations%20\(selected%20chapters\).pdf](http://slantchev.ucsd.edu/courses/ps240/04%20Conflict%20with%20States%20as%20Unitary%20Actors/Morgenthau%20-%20Politics%20among%20nations%20(selected%20chapters).pdf)
- Nayak, A. (2013). Himadri and the global politics of melting ice. *The Yearbook of Polar Law*, 5(1), 415–438. https://doi.org/10.1163/1876-8814_008
- National Centre for Polar and Ocean Research. (2021). *Annual report 2020–21*. Government of India. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <https://ncpor.res.in>

- National Centre for Polar and Ocean Research. (n.d.). *Himadri station*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <https://ncpor.res.in>
- NATO. (2023). *Finland joins NATO*. Noudettu 29.9.2025 osoitteesta: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/relations-with-finland>
- NATO. (2024). *Sweden joins NATO*. Noudettu 29.9.2025 osoitteesta: <https://www.nato.int/en/news-and-events/articles/news/2024/03/07/sweden-officially-joins-natou>
- New Development Bank. (n.d.). *About NDB: Mandate, membership and operations*. Noudettu 22.8.2025 osoitteesta <https://www.ndb.int>
- O'Neill, J. (2001). *Building better global economic BRICs*. Goldman Sachs. Noudettu 1.7.2025 osoitteesta: <https://www.goldmansachs.com/insights/goldman-sachs-research/building-better>
- Østhagen, A. (2016). Coast guard cooperation and maritime security in the Arctic. *Arctic Review on Law and Politics*, 7(2), 175–200. <https://doi.org/10.17585/arctic.v7.255>
- Puusa, A., Mönkkönen, K., & Hytti, U. (2014). Narratiivisuus organisaatiotarinnan rakentamisessa. *Hallinnon Tutkimus*, 2(2014), 5–24
- Powell, R. C. (2017). Geopolitics and the Arctic: The new materialism. *Political Geography*, 61, 101–110. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2017.07.001>
- Rantanen, M., & Kotilainen, A. (2022). Arktinen alue lämpenee neljä kertaa nopeammin kuin muu maapallo. *Communications Earth & Environment*, 3(149), 1–8. DOI <https://doi.org/10.1038/s43247-022-00498-3>
- Russian Federation. (2020a). *Basic principles of the Russian Federation state policy in the Arctic to 2035*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <http://en.kremlin.ru>
- Russian Federation. (2020b). *Strategy for the development of the Arctic zone of the Russian Federation and ensuring national security until 2035*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <http://publication.pravo.gov.ru>
- Russian Federation. (2022). *Maritime doctrine of the Russian Federation*. Noudettu osoitteesta 25.8:2025 https://dnnlgwick.blob.core.windows.net/portals/0/NWCDepartments/Russia%20Maritime%20Studies%20Institute/20220731_ENG_RUS_Maritime_Doctrine_FINALtxt.pdf?sv=2017-04-17&sr=b&si=DNNFileManagerPolicy&sig=2zUFSaTUSPcOpQDBk%2FuCtVnb%2FDoy06Cbh0EI5tGpl2Y%3D
- Sayer, A. (2000). *Realism and social science*. SAGE Publications. Noudettu 13.8.2025 : <https://us.sagepub.com/en-us/nam/realism-and-social-science/book207971>

- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. SAGE.
- Sinha, A. (2023). India's strategic interests in polar regions: Science, security and supply chains. *International Affairs*, 99(4), 1201–1221. <https://doi.org/10.1093/ia/iad045>
- Sørensen, C., & Klimenko, E. (2023). *Arctic security in a multipolar world*. SIPRI Background Paper. Noudettu 9.8.2025 osoitteesta <https://www.sipri.org>
- State Council Information Office of the People's Republic of China. (2018). *China's Arctic Policy (White Paper)*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <http://english.www.gov.cn>
- Steinberg, P. E., Tasch, J., & Gerhardt, H. (2015). *Contest for the Arctic*. Yale University Press.
- Stuenkel, O. (2023). *The BRICS and the Future of Global Order*. Lexington Books.
- Strelnikova, I. (2025). Arctic cooperation within the framework of BRICS. *International Organisations Research Journal*, 20(1), 176–201. <https://doi.org/10.17323/1996-7845-2025-01-08>
- Tüter, M. (2022). China's Polar Silk Road: Opportunities and challenges for Nordic Arctic. *International Journal of Politics and Security*, 4(3), 299–326. <https://doi.org/10.53451/ijps.1152777>
- UNFCCC. (2015). *Paris Agreement*. Noudettu 27.8.2025 osoitteesta <https://unfccc.int>
- United Nations. (1982). *United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS)*. Noudettu 25.8.2025 osoitteesta <https://www.un.org>
- US Geological Survey (USGS). (2022). *Assessment of undiscovered oil and gas resources of the Arctic*. U.S. Department of the Interior. Noudettu 10.9.2025 osoitteesta: <https://www.usgs.gov>
- van Noort, C. (2017). BRICS in the Arctic: Emerging economies and Arctic governance. *Third World Quarterly*, 38(3), 678–695. DOI:10.31703/girr.2023(VI-II).08
- Valtioneuvosto. (2021). *Suomen arktinen strategia: Tavoitteet ja toimenpiteet*. ISBN pdf: 978-952-383-872-7
- Vidal, F. (2024). *Russia in the Arctic: The end of illusions and the emergence of strategic realignments* (IFRI Papers). Institut Français des Relations Internationales (IFRI). ISBN: 979-10-373-0901-3
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. McGraw-Hill. ISBN 0-201-08349-3
- Wang, J. (2023). BRICS scientific cooperation in the Arctic. *Polar Science*, 27, 100642. DOI: 10.22394/1726-1139-2023-3-131-139
- Wegge, N. & Keil, K. (2018). *Between classical and critical geopolitics in changing Arctic*. *Polar Geography* Volume 41. <https://doi.org/10.1080/1088937X.2018.1455755>

- Wang, W. (2024). A new era of “greater BRICS cooperation.” *Journal on BRICS Economics*, 5(1), 1–15. DOI 10.3897/brics-econ.5.e129530
- Wilson Rowe, E. (2024). *Arctic governance in times of global tension*. International Affairs, 100(1), 25–43. ISBN: 9781526131645
- Wilson Rowe, E. (2020). *Arctic governance: Power in cross-border cooperation*. Manchester University Press.
- Wodak, R., & Meyer, M. (2016). *Methods of critical discourse studies* (3rd ed.). Sage.
- World Bank. (2025). *OVERVIEW: INDIA*. Noudettu 8.12.2025 osoitteesta: <https://www.worldbank.org/ext/en/country/india>
- Young, O. R. (2020). *Is Arctic governance adapting to climate change?* Sustainability, 12(19), 7885. <https://doi.org/10.3390/su12197885>
- Young, O. R. (2010). Arctic governance: Pathways to the future. *Arctic Review on Law and Politics*, 1(2), 164–185. <https://doi.org/10.23865/arctic.v1.15>
- Zysk, K. (2016). Russia’s military build-up in the Arctic: Political rhetoric vs. reality. In R. Tamnes & K. Offerdal (Eds.), *Geopolitics and security in the Arctic* (pp. 275–295). Routledge.

Liitteet

Taulukko 1. Tutkielman tutkimusaineisto.

Valtio / Ryhmä	Dokumentin nimi	Lähde
Venäjä	Basic Principles of the State Policy of the Russian Federation in the Arctic for the Period up to 2035	Russian Federation. (2020a). Basic principles of the state policy of the Russian Federation in the Arctic for the period up to 2035. (Presidential Decree No. 164, March 5, 2020). Noudettu osoitteesta: https://usnwc.edu/_images/portals/0/NWCDepartments/Russia-Maritime-Studies-Institute/ArcticPolicyFoundations2035_English_FINAL_14MAR23977a.pdf?utm_source=chatgpt.com
Venäjä	Strategy for the Development of the Arctic Zone of the Russian Federation and National Security up to 2035	Russian Federation. (2020b). <i>Strategy for the development of the Arctic zone of the Russian Federation and national security up to 2035</i> . Ministry for the Development of the Russian Far East and Arctic. Noudettu osoitteesta: https://usnwc.edu/_images/portals/0/NWCDepartments/Russia-Maritime-Studies-Institute/16MAR23_20201026_ENG_RUS_Arctic-Strategy2035_FINAL_16MAR238f95.pdf?utm_source=chatgpt.com
Venäjä	State Program: Socio-Economic Development of the Arctic Zone of the Russian Federation	Russian Federation. (2021). <i>State program: Socio-economic development of the Arctic zone of the Russian Federation</i> . Government of the Russian Federation. Noudettu osoitteesta: http://government.ru/en/docs/29164/#
Venäjä	Russian Maritime Doctrine 2022	Russian Federation. (2022). <i>Maritime doctrine of the Russian Federation</i> . Noudettu osoitteesta: https://dnnlgwick.blob.core.windows.net/portals/0/NWCDepartments/Russia%20Maritime%20Studies%20Institute/20220731_ENG_RUS_Maritime_Doctrine_FINAL.txt.pdf?sv=2017-04-17&sr=b&si=DNNFileManagerPolicy&sig=2zUFSaTUSPcOpQDBk%2FuCtVnb%2FDoy06Cbh0EI5tGpl2Y%3D
Venäjä	Russian Arctic Strategy 2020	Security Council of the Russian Federation. (2013). <i>Russian Arctic strategy</i> . Noudettu osoitteesta: http://scrf.gov.ru/
Kiina	China's Arctic Policy (White Paper)	State Council Information Office of the People's Republic of China. (2018). <i>China's Arctic policy</i> . Noudettu osoitteesta: https://english.www.gov.cn/
Kiina	Vision for Maritime Cooperation under the Belt and Road Initiative	National Development and Reform Commission. (2017). <i>Vision for maritime cooperation under the Belt and Road Initiative</i> . Noudettu osoitteesta: https://en.ndrc.gov.cn/
Kiina	China's Polar Research Institute Annual Report	Polar Research Institute of China. (2019). <i>Annual report</i> . Noudettu osoitteesta: https://en.pric.org.cn/

Kiina	14th Five-Year Plan for National Economic and Social Development (2021–2025)	Government of the People's Republic of China. (2021). <i>The 14th five-year plan for national economic and social development (2021–2025)</i> . Noudettu osoitteesta: https://en.ndrc.gov.cn/
Kiina	Report on China's Participation in Arctic Affairs	Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2022). <i>Report on China's participation in Arctic affairs</i> . Noudettu osoitteesta: https://www.fmprc.gov.cn/eng/
Intia	India's Arctic Policy: Building a Partnership for Sustainable Development	Government of India. (2022). <i>India's Arctic policy: Building a partnership for sustainable development</i> . Ministry of Earth Sciences. Noudettu osoitteesta: https://moes.gov.in/arctic-policy-2022
Intia	India and the Arctic: Opportunities and Challenges	Ministry of External Affairs, Government of India. (2019). <i>India and the Arctic: Opportunities and challenges</i> . Noudettu osoitteesta: https://www.mea.gov.in/
Intia	India's Polar Research Programme: Vision 2035	National Centre for Polar and Ocean Research. (2021). <i>India's polar research programme: Vision 2035</i> . Noudettu osoitteesta: https://ncpor.res.in/?utm_source=chatgpt.com
Intia	Science Diplomacy and India's Arctic Engagement	Department of Science & Technology, Government of India. (2020). <i>Science diplomacy and India's Arctic engagement</i> . Noudettu osoitteesta: https://dst.gov.in/
Intia	Annual Report on India's Polar Research Expeditions	National Centre for Polar and Ocean Research. (2023). <i>Annual report on India's polar research expeditions</i> . Noudettu osoitteesta: https://ncpor.res.in/pages/display/452-reports?utm_source=chatgpt.com
Brasilia	White Paper on Brazilian Foreign Policy	Ministry of Foreign Affairs of Brazil. (2018). <i>White paper on Brazilian foreign policy</i> . Noudettu osoitteesta: https://www.gov.br/mre/en
Brasilia	Brazil's Participation in the Scientific Committee on Antarctic Research (SCAR) and Arctic Observership	Ministry of Science, Technology and Innovation, Brazil. (2020). <i>Brazil's participation in the Scientific Committee on Antarctic Research (SCAR) and Arctic observership</i> . Noudettu osoitteesta: https://www.gov.br/mcti/pt-br
Brasilia	National Strategy for Science, Technology, and Innovation 2021–2030	Government of Brazil. (2021). <i>National strategy for science, technology and innovation 2021–2030</i> . Noudettu osoitteesta: https://www.gov.br/pt-br
Brasilia	Brazil–Russia Cooperation Agreement on Polar Research	Government of Brazil & Russian Federation. (2017). <i>Brazil–Russia cooperation agreement on polar research</i> . Noudettu osoitteesta: https://www.gov.br/mre/pt-br
Brasilia	Brazil's Position Paper on Polar Governance	Ministry of Environment, Brazil. (2019). <i>Brazil's position paper on polar governance</i> . Noudettu osoitteesta: https://www.gov.br/mma/pt-br

Etelä-Afrikka	South Africa's Antarctic and Southern Ocean Research Plan (2014–2024)	Department of Science and Technology, Republic of South Africa. (2014). <i>South Africa's Antarctic and Southern Ocean research plan (2014–2024)</i> . Noudettu osoitteesta: https://www.dst.gov.za/
Etelä-Afrikka	South African Polar Research Infrastructure (SAPRI) Framework	National Research Foundation. (2021). <i>South African polar research infrastructure (SAPRI) framework</i> . Noudettu osoitteesta: https://www.nrf.ac.za/
Etelä-Afrikka	White Paper on Science, Technology and Innovation	Department of Science and Innovation, Republic of South Africa. (2019). <i>White paper on science, technology and innovation</i> . Noudettu osoitteesta: https://www.dst.gov.za/
Etelä-Afrikka	Foreign Policy White Paper: Building a Better World: The Diplomacy of Ubuntu	Department of International Relations and Cooperation. (2011). <i>Foreign policy white paper: Building a better world – The diplomacy of Ubuntu</i> . Noudettu osoitteesta: https://www.dirco.gov.za/
Etelä-Afrikka	South Africa's Arctic Engagement Statements at BRICS and UN Forums	Department of International Relations and Cooperation. (2018–2023). <i>South Africa's Arctic engagement statements at BRICS and UN forums</i> . Noudettu osoitteesta: https://www.dirco.gov.za/
BRICS	BRICS Leaders Xiamen Declaration	BRICS. (2017). <i>BRICS leaders Xiamen declaration</i> . Noudettu osoitteesta: https://brics.br/en/documents/collection-of-previous-presidencies/leaders-declarations
BRICS	BRICS Johannesburg II Declaration	BRICS. (2023). <i>Johannesburg II declaration</i> . Noudettu osoitteesta: https://brics.br/en/documents/collection-of-previous-presidencies/leaders-declarations
BRICS	BRICS Action Plan for Innovation Cooperation (2017–2020)	BRICS. (2017). <i>BRICS action plan for innovation cooperation (2017–2020)</i> . Noudettu osoitteesta: https://sabtt.org.za/wp-content/uploads/2017/11/BRICS-Action-Plan-for-Innovation-Cooperation-China.pdf
BRICS	BRICS Ufa Declaration	BRICS. (2015). <i>VII BRICS Summit Ufa Declaration</i> . https://brics.br/en/documents/collection-of-previous-presidencies/leaders-declarations
BRICS	BRICS Yekaterinburg Joint Statement of the BRIC Countries' Leaders	BRICS. (2009). BRICS Yekaterinburg Joint Statement of the BRIC Countries' Leaders. https://brics.br/en/documents/collection-of-previous-presidencies/leaders-declarations